

INFORMATOR

NSPRV-CRPS

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 7 • MART 2013 • BROJ 70

ОДРЖАН II КОНГРЕС СРПС – РАДНО И СВЕЧАНО

Други редовни конгрес Синдиката радника у просвети Србије (СрпС), одржан је 16.3.2013. године у београдском Дому синдиката. Конгрес СрпС је круна напора овог Синдиката и синдиката оснивача СрпС - Синдиката образовања Београда (СОБ) и Независног синдиката просветних радника Војводине (НСПРВ) на стварању нове репрезентативне синдикалне централе у делатности

образовања, организованог на територији Републике. У овим напорима свакако ће нам помоћи и наши нови колективни чланови Синдикат просветних радника Војводине (СПРВ) и Форум београдских гимназија (ФБГ). За председника РО СрпС-а поново је изабран Слободан Брајковић (СОБ), за генералног секретара досадашњи потпредседник Ранко Хрњаз (НСПРВ).
(Насиџавак њексија на 3. страни)

ОБРАДОВИЋ НАЈАВИО КРУПНЕ ПОТЕЗЕ Једноставнија нострификација, акредитација о(п)стаје

Има простора да држава изађе у сусрет дијаспори у вези са нострификацијом диплома, јер код нас тај процес дуго траје. У Закону о високом образовању створили смо основу за признавање нивоа знања, али су правилнике до сада донели само Београдски и Новосадски универзитет. Жеља нам је да се тај проблем реши и да се процедуре

поједноставе и на томе ћемо инсистирати. То је за „Просветни преглед“ рекао проф. др Жарко Обрадовић, министар просвете, науке и технолошког развоја, који је недавно и у Народној скупштини на јавном слушању „Нострификација диплома“ говорио о овом питању које оптерећује наш образовни систем.
(Насиџавак њексија на 3. страни)

УБУДУЋЕ БЕЗ БЕСПЛАТНИХ УЏБЕНИКА Ускоро нов Закон о основном образовању

Надарени ђаци, спортисти који иду на такмичења и болесна деца убудуће ће, ако буду усвојене измене Закона о основном образовању, моћи да се школују и од куће. То је само једна од новина читавог сета просветних закона који ће се ускоро наћи у скупштинској процедури. Најважније измене у Закону о средњем образовању су увођење матуре и укидање пријемних испита за факултете и „мајсторско“ писмо за трогодишње школовање, а у Закону о основном образовању: учење код куће, обезбеђивање бесплатних уџбеника, исхране и превоза. За одређене категорије ученика више није обавеза, већ могућност школе, основци ће моћи да оснивају задруге, продају и зарађују, а родитељи ће једном месечно моћи да присуствују настави када је отворени дан школе.

Из закона је избачен и део који се бави сарадњом са родитељима и њиховим ангажовањем у школи. Предвиђа се једино да ће родитељи једном месечно моћи да присуствују настави када је отворени дан школе.

Помоћник министра за предшколско и основно образовање Љубиша Антонијевић изјавио је да се ради на изменама, предлозима и допунама три закона у просвети, који би до краја марта требало да се нађу пред Скупштином Србије. То су Закон о основном образовању, о образовању одраслих, а требало би да буде донет и нов закон о студентском организовању. (Насиџавак њексија на 5. страни)

У овом броју можете још читати:

ОБРАЗОВАЊЕ У КНЕЖЕВИНИ СРБИЈИ II	стр. 2
ЂАЦИ ПРОСЕЧНО ИЗОСТАЛИ ПО 63,2 ЧАСОВА	стр. 3
ЂАТЕ УЗИМАЈУ МИЛИОНЕ ТУМАЧЕЊИ ЗАКОНЕ.....	стр. 5
ОЦЕНА ШКОЛА – „ДВРСТА“ ДВОЈКА!	стр. 5
ДРУГИ ОБРАЗОВНИ СИСТЕМИ	стр. 6
ЦРНА СТРАНА ОБРАЗОВАЊА.....	стр. 7
ОЦЕЊИВАЊЕ ШКОЛА И МАЊКАВОСТИ ПРОСВЕТЕ	стр. 8
БОСАНСКИ ЈЕЗИК – ШТА ЈЕ ТО	стр. 8
БИРН ОЦЕНИО – НАЈМАЊЕ УРАЂЕНО У ОБРАЗОВАЊУ.....	стр. 9
ВЕЋА КОНТРОЛА ИЗБОРА УЏБЕНИКА	стр. 9
ВОЈВОЂАНСКЕ ПЛАТЕ ЈЕДВА 330 ЕВРА	стр. 10
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ	стр. 11
ДА ПОПРАВЕ ОЦЕНЕ ИЛИ НЕМА УТАКМИЦА	стр. 12
ДОБИЛИ КЕЦА, А ЗАДОВОЉНИ!	стр. 12

„ЛАЛИНСКИ“ ЈЕЗИК УЗИМА МАХА Светски дан матерњег језика

Више од 120.000 грађана Србије као свој матерњи језик наводе „домаћи“ језик, „људски“ језик, „нишки“, „лалински“ језик, показале су подаци најновијег пописа становништва 2011. године.
(Насиџавак њексија на 4. страни)

СВЕТСКИ ДАН СОЦИЈАЛНЕ ПРАВДЕ У народним кухињама 11.500 деце

На Светски дан социјалне правде у Србији 10 одсто становништва живи у апсолутном сиромаштву. Око 20.000 људи има само један оброк дневно захваљујући народним кухињама, међу којима је 11.500 деце, чији су родитељи остали без посла.
(Насиџавак њексија на 4. страни)

У СРЕДЊИМ ШКОЛАМА 307 ПРОФИЛА Министарство: Нема никаквог интереса за 40 профила

„У овом тренутку можемо рећи да имамо 40 профила које неће нико да упише, јер нису атрактивни. Ми знамо да су они пасивни, али не можемо одмах да их угасимо, јер не знамо, на пример, да ли ће негде затребати рудар у подземној експлоатацији. Велике разлике су и од средине до средине, па је у једној школи попуњен смер техничар за заштиту животне средине, а у другој школи се пријави за упис само један ђак“, каже помоћник министра просвете др Зоран Костић, који је на челу Сектора за школске управе, стручно-педагошки надзор и средње образовање и васпитање. Зато су, објашњава даље, направљена секторска већа, која треба да сагледају непотребне профиле и да предложе шта је то што треба да уђе у план па да се ти неактивни профили замене атрактивним. Костић каже да се приликом планирања уписа укључују сви социјални партнери, попут Националне службе за запошљавање (НСЗ), Удружења послодавца, локалне самоуправе, синдиката...

(Насиџавак њексија на 9. страни)

OBRAZOVANJE U KNEŽEVINI SRBIJI (II)

- Zakonom o osnovnim školama izvršena reorganizacija
- Osnovne škole niže, sa četiri, i više, sa dva razreda
- Otkaz Natoševiću
- Ustanovljava se Glavni prosvetni savet
- U školu ulazi zemljovid, računaljke, sricateljne štitice, pregledalice za pisanje i crtanje, ...

(Nastavak teksta iz prethodnog broja)

Iako je, zbog otpora, Natoševiću bio ometan rad (avgusta 1868. godine otkazana mu je i služba), on je uticao da se pokrene široka diskusija o reformi, posebno po dolasku Dimitrija Matića za ministra. Da su njegovi stavovi bili prihvaćeni vidi se i iz jednog Raspisa Ministarstva prosvete od 10.12.1868. godine koji je imao snagu metodskih uputstava: „Doznao sam da mnogi učitelji ne brinu da deci olakšaju ono što uče, objašnjavajući im sve što deca ne razumeju. Kod nas se uči suviše napamet, a to je smetnja umnom razvijanju dece i škodi telesnom napredovanju i postiženju zadatka, radi čega deca idu u školu. Ono što ne razumemo, već samo mehanički naučimo napamet, nije nikada naša imovina, niti može biti; to je kao nešto strano, što s mukom ulazi u glavu, a prebrzo i lako izleti iz pameti. Izvesno je da dete ne može imati nikakve koristi od onoga što ne razume. Učitelj je bez ikakva oduševljenja prema svom velikom pozivu ako se ograniči na preslušavanje onoga, što je bez tumačenja zadato da deca uče na pamet. Tome zlu treba na put stati; takav način je sasvim za osuđivanje, a on ima u našim školama prestati zarad napretka škole, uvažavanja učiteljskog imena i sreće celog naraštaja našeg”.

Milorad P. Šapčanin je u izveštaju od 12. avgusta 1867. godine primetio da učenici bukvar i čitanke čitaju mehanički, naizust, dok se u nepoznatim tekstovima teško snalaze. Sličnu konstataciju dao je i Josif Pecić, koji je u opširnom izveštaju od 6. jula 1879. godine istakao da je sa nastavom veronauke takvo zlo, da ne može biti gore. Gradivo iz veronauke uči se napamet, ne obraća se pažnja na suštinu religije, učenici se ne vaspitavaju u strahu i ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjima. Ne koriste se poučne biblijske pripovetke, crkvene pesme i pesme duhovnog sadržaja, što će, po Pecićevom mišljenju, uticati da kod učenika iščeznu pojmovi o radu, Bogu, narodnosti i veri.

Unapređenju nastave je umnogome doprineo pokretanje prvog pedagoškog časopisa u Srbiji „Škole“, koji je od septembra 1868. godine počeo da izlazi pod uredništvom Milana Đ. Miličevića. Časopis je predstavljao značajan napor u osvetljavanju različitih pitanja iz oblasti vaspitanja i obrazovanja.

Opšte političke i društveno-ekonomske prilike poslednjih decenija 19. veka odražavaju se i u prosveti. U oblasti obrazovno-vaspitanog rada i dalje su prisutni problemi organizacione, sadržajne i metodске prirode. Šire veze Srbije sa evropskim zemljama dovele su do modernih uticaja na ideološka i pedagoška strujanja u Kneževini Srbiji. Sa sve većom kritikom postojećeg režima, reflektovane se i ideje ruskih revolucionarnih demokrata, kao i socijalistički pogledi na vaspitanje i obrazovanje.

Zakonom od januara 1880. godine izvršena je reorganizacija Ministarstva prosvete. Njegovi zadaci su bili: da po odredbama Zakona upravlja celokupnom javnom nastavom Kneževine Srbije; da se stara o dobrom pravcu i unapređenju opšte i stručnonaučne obrazovanosti u srpskom narodu; da vodi nadzor nad svim javnim i privatnim školama, nad književnim i učenim društvima i prosvetnim zavodima; da se stara o načinu i sredstvima, kako bi duhovna prosveta i moral u narodu jačali i blagotvorno uticali na život i razvitak naroda.

Ustanovljava se Glavni prosvetni savet, a ubrzo je izdat i Zakon o uređenju Glavnog prosvetnog saveta (1.3.1880). Ministar prosvete je bio dužan da pre svake svoje odluke sasluša mišljenje Saveta u rešavanju svih problema školstva (uređenje škola, nastavni planovi i programi, naučna sredstva, udžbenici i drugo).

Pokretanje zvaničnog organa „Prosvetnog glasnika“, maja 1880. godine, bilo je rezultat značajne aktivnosti u reorganizaciji školstva i pojačane aktivnosti Ministarstva prosvete. U službenom delu su bile registrovane sve značajnije radnje i odluke, a u stručnim priložima raspravljalo

no je o raznim pitanjima školstva i nastave. Časopis je doprineo širem upoznavanju prosvetne problematike i uticao na promene u postojećoj praksi.

Namesnički režim, dolazak na vlast liberala i vladavina Milana Obrenovića, koji preuzima presto 1872. godine, nisu doneli suštinske promene u Srbiji. Knez Milan od samog početka vlada apsolutistički, a liberali na vlasti brzo pokazuju konzervativizam i nastavljaju sa birokratsko-policijskim metodama upravljanja.

Krajevi oslobođeni posle srpsko-turskog rata 1876-1878. godine, Pirotski, Niški, Vranjski i Toplički okrug, bili su odmah uključeni u postojeći sistem uprave. Tako je i na njih proširena i postojeća školska organizacija. U ovim krajevima je i do oslobođenja bilo škola.

Ministar Stojan Novaković je podneo 1882. godine Narodnoj skupštini projekat Zakona o osnovnim školama, koji je Skupština usvojila. Ovaj zakon se odlikuje slobodomljem i određenim sistemom, koji je polazio od zahteva moderne pedagogike. U Zakonu se ističe da je zadatak osnovne škole da nastavom i vaspitanjem širi osnovne znanja, vere i da sprema učenike za građanski život i za učenje u srednjim školama. U nastavni plan ulaze: Nauka hrišćanska, Srpski jezik sa slovenskim čitanjem, Zemljopis, Istorija srpska i Opšta, Račun i Geometrijski oblici, Poznavanje prirode, Poljska privreda, Crtanje i Krasnospis, Pevanje crkveno i svetsko i Gimnastika. Nastavni program određuje ministar prosvete, na predlog Prosvetnog saveta.

Osnovne škole su se delile na niže, sa četiri, i više, sa dva razreda. One su se otvarale prema potrebi, a po preporuci ministra prosvete. Pored nižih osnovnih škola postoje i produžene škole, koje traju dve godine. Osim javnih škola koje izdržava država, dopustilo se i podizanje privatnih škola, koje podležu državnom nadzoru. Zakonima ministra Stojana Novakovića izvršena je reforma školske nastave u naprednijem duhu. Profesionalni položaj učitelja je regulisan, a popravljen je i njihov društveni status.

Krajevi oslobođeni posle srpsko-turskog rata 1876-1878. godine (Niški, Vranjski i Toplički okrug), ubrzo su uključeni u postojeći sistem uprave i postojeću školsku organizaciju. U ovim krajevima je i do oslobođenja bilo škola. Postojali su poznati oblici pojedinačnog školovanja po manastirima i kod sveštenika, prvenstveno za pripremanje duhovničkog podmlatka, uz uobičajenu srednjovekovnu nastavu. Početkom 19. veka, razvojem trgovine i zanatstva i razvojem varoši, javljaju se potrebe za organizovanim oblicima školovanja u okviru crkve i za pojavu privatnih učitelja. Brigu o tome vode uglavnom crkvene opštine, a u izdržavanju učestvuju i roditelji.

Na dalji razvoj ovih škola, posebno onih u varošima, ima uticaj postojanje slobodne Srbije na severu. Sa njom se održavaju trgovinske i druge veze, prenose se izvesni udžbenici, angažuju pojedini prosvetni radnici ili se šalju pojedinci na školovanje. Od polovine XIX veka organizovano će početi da deluje i zvanična Srbija u tom smislu. Sve će to doprineti da se škole u ovim krajevima, posebno po varošima, postepeno oslobađaju srednjovekovnih oblika rada i usmeravaju se prema organizacionom, metodskom i sadržajnom dostignuću u Srbiji.

U nastavi osnovnih škola, za sve vreme dok je bila jednopredmetna i ograničena na učenje čitanja, kao nastavna sredstva koriste se samo knjige. Posle donošenja prvog Zakona o školama 1844. godine, kada se po programu u osnovnim školama učilo ne samo čitanje, pisanje i račun, već i nauke kao što su istorija, zemljopis i prirodne nauke, počela su se upotrebljavati i druga nastavna sredstva. U osnovnu školu ulazi istorijska slika i karta, zemljovid i zemljopisna karta, računaljke, sricateljne štitice, pregledalice za pisanje i crtanje i drugo.

ОДРЖАН II КОНГРЕС СРПС

(Наставак са стр. 1)

Други редовни конгрес Синдиката радника у просвети Србије (СрпС), одржан је у Београду у суботу 16.03.2013. године, године у „Каменој сали“ Дома синдиката, са почетком у 11 часова. Редовни Конгрес СрпС је круна напора овог Синдиката и синдиката оснивача СрпС - Синдиката образовања Београда (СОБ) и Независног синдиката просветних радника Војводине (НСПРВ) на стварању нове репрезентативне синдикалне централе у делатности образовања, организованог на територији Републике. У овим напорима свакако ће нам помоћи и наши нови колективни чланови - већ афирмисани синдикати: Синдикат просветних радника Војводине (СПРВ) и Форум београдских гимназија (ФБГ).

Конгресу су присуствовали представници ресорног министарства, представници релевантних синдиката просветних радника са територије ex YU и представници средстава информисања. Након што су Слободан Брајковић председник и Хаџи Здравко М. Ковач генерални секретар Синдиката отворили Конгрес делегатима се обратио др Зоран Костић, помоћник министра просвете, науке и технолошког развоја који је говорио о актуелностима из школске легислативе али и о току рационализације у образовању, стимулативним отпремнинама, реформи система и о политичкој плати у „делатности од посебног друштвеног интереса“, Костић је рекао „да ће уз ученике учити и професори“. Нови закони о основном и средњем образовању и васпитању, као и закон о образовању одраслих требало би да буду усвојени у Скупштини Србије у априлу, најавио је овом приликом Костић. Костић је казао и да су нацрти та три закона усклађени са Стратегијом образовања и Законом о основама система образовања. „Бићемо задовољни када у Србији будемо имали две категорије у

образовању - ученике који уче и професоре који уче. Схватили смо да се сви морамо образовати и усавршавати“, рекао је Костић говорећи о реформи система образовања.

Делегате и госте су затим поздравили и проф. др Дарко Маринковић, експерт за питања из области света рада и индустријских односа, Сандра Мартић потпредседница Синдиката просвете Црне Горе и Фахрудин Бичо потпредседник Самосталног синдиката основног образовања и одгоја федерације БиХ. Затим су прочитани мејлови подршке Синдиката високог образовања Србије и Синдиката високог образовања и знаности БиХ и изабрана радна тела Конгреса, усвојен дневни ред и Пословник о раду конгреса. Након што је верификациона комисија констатовала да је од 48 позваних делегата присутно 47 дата је разрешница „старом“ руководству СрпС-а, па је уследио избор новог, који ће водити Синдикат у наредном четворогодишњем периоду. Уследило је усвајање Извештаја о раду Синдиката између два Конгреса и једна од најважнијих тачака дневног реда - Друге измене и допуне Статута СрпС-а. Дневни ред је исцрпљен усвајањем програмских докумената и Плана рада за наредни четворогодишњи период.

На конститутивној седници Републичког одбора одржаног непосредно после затварања Конгреса изабрани су председник, генерални секретар и три потпредседника. За председника РО СрпС-а поново је изабран Слободан Брајковић из реда оснивача Синдиката (СОБ), за генералног секретара досадашњи потпредседник Ранко Хрњаз из реда оснивача Синдиката (НСПРВ), а нови потпредседници СрпС-а су Светлана Милутиновић из реда оснивача (СОБ), Миролуб Бјелетић из реда оснивача Синдиката (НСПРВ) и Милан Трбовић (СПРВ) из реда колективних чланова.

НЕМА УКИДАЊА АКРЕДИТАЦИЈЕ

(Наставак са стр. 1)

Министар Жарко Обрадовић напомиње и да је у јавности „изван званичног става Министарства, наметнута нека квази тема да ће бити укидања акредитације“. „То апсолутно није тачно. Један третман има акредитација студијских програма који су остали исти и ту желимо максимално да смањимо цене. Друга је ствар ако неко хоће да отвара високошколску установу или жели да акредитује нови студијски програм. Онда је нужно да се прође цела процедура. Он прецизира да би Министарство у наредном периоду могло да предложи формирање тела које ће на јасан и једноставан начин вршити нострификацију диплома. Министар најављује и крупне потезе на нормативном пољу: „Очекују нас велике промене у законима о основној и средњој школи, образовању одраслих, као и измене закона о убеницима. Надам се да ћемо стићи да у сарадњи са студентима предложимо и закон о студентском организовању, као и намене закона о иновационој делатности“.

Обрадовић каже да је на основу критеријума које су поставили Европска инвестициона Банка и Министарство, већ изабрано 375 школа које би требало да буду обновљене током ове две године. „План је да се током априла распише тендер и да радови почну после првог маја. Паралелно ћемо наставити и пројекат за уређење школских тоалета широм Србије, па је реално да почетак школске године дочекамо са многим зградама у новом руху. Министар најављује и да ће држава врло брзо измирити своје обавезе

према ЦЕРНУ и образлаже због чега се дугује САНУ и научним институцијама. „То што дугујемо за неке обавезе резултат је чињенице да у буџету нису предвиђена средства, и ту се многи критичари праве невесте. Имао сам парадоксалну ситуацију још у време прошле владе, када је тадашњи председник Борис Тадић потписао уговор о ЦЕРНУ, да та иста влада није услишила мој захтев да се одобри новац за тај важни пројекат. Дакле, тај недостатак пара постоји још од прошле године али ћемо ових дана испостовати све наше обавезе. Послао сам поруку господину Ролфу Хојеру, и директно и преко нашег амбасадора у Женеви, да ћемо извршити своје обавезе. Он је имао велико разумевање за нашу ситуацију. Кренућемо и у реализацију обавеза за ову годину.“

Обрадовић подсећа да се, нажалост, и у другим областима кубури са беспаритом. „Морам вас подсетити да су у моменту формирања ове владе, 27. јула прошле године, неки прогнозирали да нећемо имати одакле ни плате да дајемо, а камоли остало. Поготово што на зараде иде више од 95 одсто буџета. Не можемо да водимо образовну и научну политику са средствима која су нам на располагању на начин на који бисмо желели, већ морамо да се сналазимо. Ова година је година стабилизације и искрено се надам да ћемо у 2014. бити у могућности да повећамо буџет за просвету и науку“ – оптимистично закључује Обрадовић.

ЂАЦИ ПРОСЕЧНО ИЗОСТАЛИ ПО 63,2 ЧАСА

У основним и средњим школама прошле школске године ђаци су просечно имали 57,52 оправданих и 6,4 неоправданих изостанака по ученику, рекао је министар просвете, науке и технолошког развоја Жарко Обрадовић. Обрадовић је на конференцији за новинаре у Влади Србије казао да су први пут представљени подаци у вези са функционисањем органа управљања и присуство ученика на настави, а подаци укључују 15 од 17 школских управа, без Ранилуга и Косовске Митровице. Што се тиче основних школа, како је рекао министар, највише изостанака било је у школској управи Зајечар и то 46,8 оправданих изостанака по ученику, а 7,8 неоправданих. „Најмање оправданих изостанака било је у школској управи Нови Пазар 18,2 часа по ученику и у Чачку и Крагујевцу - исти просек 1,2 часа по ученику“, казао је министар. Према

његовим речима, када су у питању средње школе, највише оправданих часова по ученику било је у школској управи Крагујевац - 103,2, а неоправданих највише у школској управи Сомбор - 13,9 по ученику.

Током прошле школске године, у основним школама у Србији, у којима је било укупно 565.975 ђака, било је просечно по ученику 41,64 оправданих и 3,7 неоправданих изостанака. Основци су укупно по ученику направили у просеку 44,8 изостанака, током школске 2011/2012 године. На поправни испит пало је 6.487 ученика или 1,20 одсто, а разред је понављало 4.952 ђака (1,01 одсто). Средњошколци су више изостајали са наставе, па је тако просечно по ученику било током прошле школске године 73,4 оправданих, а 9,1 неоправданих изостанака. Од укупног броја средњошколца (265.508) на поправни је пало 22.687, што је 8,50 одсто, а разред је понављало 5.153, односно 1,90 одсто.

21. FEBRUAR - DAN MATERNJEG JEZIKA:

Svakog dana nestane po jedan jezik u svetu

Članice Organizacije UN za obrazovanje, nauku i kulturu UNESCO obeležavaju Međunarodni dan maternjeg jezika, 21. februar, u cilju promovisanja jezičke kulture i raznovrsnosti, kao i višejezičnosti. Generalna skupština UNESCO proklamovala je 1999. godine Dan maternjeg jezika, kao sećanje na studente koji su 21. februara 1952. godine ubijeni u Daki u Istočnom Pakistanu, danas Bangladešu, jer su protestovali zbog toga što njihov maternji jezik nije proglašen za zvanični.

Prema procenama, gotovo svakodnevno u svetu nestane po jedan jezik, a lingvisti prognoziraju da će od oko 6.000 jezika, do kraja 21. veka odumreti više od polovine, čak i do 90 odsto. Najviše su ugroženi jezici sa malim brojem govornika od nekoliko stotina ili desetina, i jezici koji pripadaju malim zajednicama koje nisu civilizovane sa stanovišta zapadnih standarda i nemaju institucije.

Srbija je 2006. godine ratifikovala Evropsku povelju o regionalnim i manjinskim jezicima, a prema procenama državnih zvaničnika, manjinskim jezicima u Srbiji ne preči opasnost od izumiranja, kao što je to slučaj u nekim drugim delovima Evrope i sveta.

U Srbiji ima više od 30 nacionalnih manjina, a zakoni u oblasti obrazovanja poseban akcenat pridaju obezbeđivanju kvaliteta obrazovanja dece pripadnika manjinskih grupa. Domaći lingvisti smatraju da bi trebalo više da se brinemo o srpskom jeziku, o razvijanju jezičke kulture, očuvanju tradicije, kao i da su nam potrebna novija izdanja pravopisa, rečnika i ostalih normativnih priručnika. Oni upozoravaju da je pred sve većom navalom engleskog jezika, srpski ugrožen u meri u kojoj su to i drugi jezici, i da opasnost preči čak i jezicima sa velikom tradicijom – francuskom, italijanskom, nemačkom. Ipak, prema oceni stručnjaka, nije verovatno da ćemo doći do jednojezične civilizacije, ali treba više da radimo na podizanju jezičke kulture i pismenosti, u čemu bi, kako smatraju, škola morala da ima značajniju ulogu.

U nekoliko škola na jugu Srbije u Novom Pazaru, Sjenici, Tutinu i Prijepolju će na Dan maternjeg jezika biti uvedena priprema nastava na bosanskom jeziku, za oko 500 đaka bošnjačke nacionalnosti.

„LALINSKI“ JEZIK UZIMA MAHA

(Nastavak sa str. 1)

Čak 128.191 građanin Srbije ili 1,78 odsto od ukupne populacije nije želelo da se izjasni o svom maternjem jeziku ili su upisivali da govore „domaćim“ jezikom, „ljudskim“, „niškim“, „lalin-skim“, a bilo je i odgovora: bilingvisti, poliglota, ćirilica i drugo.

Za razliku od popisa 2002, kada se niko od građana Srbije nije izjasnio da govori crnogorskim jezikom, prema poslednjem popisu taj jezik govori 0,04 odsto, ili 2.519 građana Srbije, objavljeno je u najnovijoj publikaciji „Verispovest, maternji jezik i nacionalna pripadnost“ Republičkog zavoda za statistiku.

Takođe, u odnosu na popis iz 2002. godine, za 40.000 je povećan broj ljudi koji nisu vernici (ateisti), dok je broj građana koji pre 11 godina nisu želeli da se izjasne o maternjem jeziku ili su navodili pogrešne odgovore bio 0,85 odsto.

U Srbiji se 88,09 odsto stanovništva, ili 6.330.919 ljudi, izjasnilo da im je srpski maternji jezik. Na drugom mestu po brojnosti je mađarski, kojim govori 243.146 osoba, što je 3,38 odsto od ukupnog broja stanovništva Srbije, a na trećem je bosanski jezik, kojim govori 138.871 osoba, ili 1,93 odsto.

Prema rezultatima popisa 2002. godine 63.835 građana je izjavilo da im je albanski maternji jezik, a 2011. primetan je veliki pad (10.040) jer je albansko stanovništvo u opštinama Bujanovac i Preševo u većini bojkotovalo popis kao i delimično u Medveđi.

Prema rezultatima poslednjeg popisa, više od šest miliona stanovnika Srbije je pravoslavne veroispovesti (84,6 odsto od ukupnog stanovništva). Drugi po brojnosti su katolici, sa 350.000 (pet odsto), a treća po zastupljenosti je islamska veroispovest, sa više od 220.000 pripadnika, ili tri odsto od ukupnog broja stanovnika.

Većina pripadnika etničkih zajednica ima prosečnu starost iznad 42,2 godine, koliko iznosi republički prosek. Gotovo istu prosečnu starost imaju i Srbi (42,6), dok je prosečna starost pripadnika sedam etničkih zajednica iznad 50 godina (Slovenci, Nemci, Makedonci, Vlasi, Hrvati, Bugari i Jugosloveni).

Pet etničkih zajednica ima prosečnu starost ispod republičkog proseka, i to: muslimani (38,6), Albanci (38,3), Goranci (35,4), Bošnjaci (33,5) i Romi, koji jedini imaju prosečnu starost ispod 30 godina (28,3).

Prema popisu iz 2011. u Srbiji živi 7.186.862 građanina, što je manje nego 2002. godine kada nas je bilo 7.498.001 građanin.

20. FEBRUAR: SVETSKI DAN SOCIJALNE PRAVDE

Ranka Savić: U Srbiji nema socijalne pravde

(Nastavak sa str. 1)

Oko 20.000 ljudi ima samo jedan obrok dnevno zahvaljujući narodnim kuhinjama, što svedoči o stepenu siromaštva u Srbiji na Svetski dan socijalne pravde, koji je posvećen borbi protiv siromaštva i stvaranju jednakih šansi za sve.

U Srbiji, koja ima oko 7,5 miliona stanovnika, 10 odsto ljudi živi u apsolutnom siromaštvu, a gotovo dva miliona teško, više od 320.000 starih nema penziju, a narodne kuhinje obezbeđuju po obrok dnevno i za 11.500 dece. U Narodnim kuhinjama hrani 34.500 ljudi, 3.000 više nego u 2012. godini. Među njima je, kako je dodala, 11.500 dece čiji su roditelji u tranziciji ostali bez posla. Potrebe su znatno veće, a za 60 odsto korisnika to i jedini obrok dnevno. Među najugoroženijima su i stariji od 65 godina, u toj populaciji stanovništva od 1,25 miliona ljudi, 27 odsto nema penziju.

U Beogradu, po centrima za socijalni rad, ima oko 1.000 beskućnika, a da se nezvanično procenjuje da ih je između 3.000 i 5.000. U glavnom gradu ima i 1.000 dece „bez krova nad glavom“. Zamenica menadžera vladinog Tima za borbu protiv siromaštva Mirjana Maksimović istakla je da je Srbiji sistemskim zakonom poslednjih godina dosta urađeno na izgradnji nezavisnih institucija, koje treba da štite osnovna ljudska, socijalna, građanska, politička, kulturna i druga prava. Prema poslednjim podacima iz 2010. godine, u Srbiji ispod granice siromaštva, koja iznosi 8.000 dinara mesečno, živi 9,2 odsto stanovništva, kazala je ona i dodala da socijalnu pomoć dobija 234.980 ljudi. Maksimovićeva je dodala da su u Srbiji među najugoroženijima stariji, žene, deca, Romi, oso-

be sa invaliditetom, interno raseljeni i izbeglice. Ona je ukazala da ekonomska kriza onemogućava veliki broj ljudi da ostvare pravo na rad i da je danas nezaposleno 23,7 odsto stanovništva.

Predsednica Asocijacija slobodnih i nezavisnih sindikata Ranka Savić ocenila je da u Srbiji nema socijalne pravde, a da borba protiv siromaštva i pravo na rad i zaradu moraju biti zajednički prioritet vlade, institucija i celokupnog društva. Prema njenim rečima, u Srbiji ima dva miliona građana koji žive teško, 650.000 radnika neredovno prima zarade, milion je nezaposlen, a 400.000 radnika je od početka ekonomske krize ostalo bez posla. Savićeva je podsetila da socijalna pravda u svojoj suštini podrazumeva da svi ljudi imaju uslove da žive dostojanstveno.

Socijaldemokratska partija Srbije obeležila je skupom u centru Beograda, Svetski dan socijalne prav-

de, uz poruku da je socijalna pravda preduslov uspostavljanja ekonomski prosperitetnog društva u kojem će koristiti imati svi, a ne samo pojedine grupe. Portparol SDP Srbije Ivan Bauer, poručio je u obraćanju novinarima kraj štanda SDP kod Terazjske česme, da je cilj te stranke stvaranje društva jednakih šansi, i da zato diže glas za ostvarenje socijalne pravde i u ime onih čiji se glas možda nedovoljno čuje. „Danas je dan kada treba da se setimo koliko je solidarnost uvek bila važna i ostala je važna za naš narod i treba da podsetimo svakog od naših najbližih da i preostalih 364 dana u godini treba da rade na tome da Srbija postane društvo socijalne pravde“, rekao je Bauer.

Predsednica beogradskog odbora SDP Milena Bićanin rekla je da je akcija te stranke apel i zvono za uzbuđenje, jer prilike u Srbiji su veoma teške. „Ako većina stanovništva nema posao, onda možemo da mislimo o strahoti življenja i tome koliko je prava ljudima suspendovano. Država mora da se pozabavi pitanjem pravilne redistributivne politike, mora da se dobro podeli ono što se ima i izađe iz nepravde koja se zove imati i nemati“, istakla je Bićaninova.

Generalna skupština UN 2007. godine proglasila 20. februar Danom socijalne pravde čije obeležavanje treba da doprinese unapređenju borbe međunarodne zajednice protiv siromaštva, promociji prava na rad, jednakosti polova i ostvarivanju jednakih šansi i socijalne pravde za sve.

Zemlje članice UN pozvane su da taj dan posvete promociji konkretnih nacionalnih aktivnosti koje doprinose ostvarivanju ciljeva Svetskog samita za društveni razvoj.

ЗАКОН О ОСНОВНОМ ОБРАЗОВАЊУ У ПАРЛАМЕНТУ

• И од куће ће се завршавати школа • Ужина обавезна • Ангажовање дефектолога • Одељења до 30 ученика • „Зелено светло“ за Декроли, Монтесори, Штајнер и сличне програме • Школа дужна да води летопис • Школе јавне и/ли приватне

(Наставак са стр. 1)

Настава код куће и на даљину, враћање обавезне ужине, ангажовање дефектолога из „специјалних“ школа, неке су од новина предвиђених у нацрту закона о основној школи. Текст припрема Министарство просвете, науке и технолошког развоја чији предлог у пакету са изменама закона о средњој школи и о образовању одраслих, треба да буде у скупштинској процедури током априла, а да почне да се примењује почетком нове школске године. У нацрту је предвиђено да одељење има до 30 ученика, уместо 34, какво је тренутно решење. Школа ће, између осталог, бити обавезна да за ђаке четвртог разреда организује часове предметне наставе и да их упозна са наставницима који ће им предавати од петог разреда, а уводи се и нов термин - школе посебне педагошке оријентације.

Према речима помоћника министра просвете Љубише Антонијевића, тиме се даје „зелено светло“ наставним плановима који су се последњих деценија појавили у нашим приватним образовно-васпитним установама (Декроли програм, Монтесори, Штајнер и слични програми). Ове школе морају поседовати међународне сертификате удружења школа исте педагошке оријентације и испуњавати стандарде које ће предвидети министарство.

„Такође, нацрт предвиђа да школе за образовање ученика са посебним потребама морају да пружају подршку школи у редовном систему“, рекао је Антонијевић, помоћник министра задужен за предшколско, основно и образовање одраслих.

То значи да редовна школа може да ангажује васпитача, наставника или другог стручног сарадника из школе за образовање ученика са посебним потребама, на основу „мишљења интересорне комисије за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене или социјалне подршке ученику.

„Сада у редовним школама имамо децу са посебним потребама и про-

цена је да учитељ, наставник не може да пружи таквом ученику адекватну пажњу, да му се посвети“, рекао је Антонијевић.

Уколико буде усвојено решење из нацрта, у одељењу ће убудуће бити до 30 ученика, уместо 34, како је сада у школама. Стратегија развоја образовања предвиђа да до 2020. године у одељењу буде до 25 ђака.

Закон ће омогућити наставу код куће (за децу која не могу у школу из здравствених разлога дуже од три недеље) као и наставу на даљину (на пример за успешне спортисте, ученике који постижу изузетне резултате на републичким такмичењима из свих области и све друге који желе да се на овај начин образују). Родитељ је у

том случају дужан да до краја текуће школске године обавести школу да у наредној години жели да организује наставу на даљину за своје дете, путем e-learning система, односно уз помоћ рачунара. Школа одлучује о том захтеву на основу расположивих средстава, у зависности од тога да ли поседује софтверски пакет који „подржава“ наставу на даљину, рекао је помоћник министра и навео да ће ближи услови бити прописани правилником.

Такође, изменама закона о основној школи који је донет је 1992. године, а у мањем делу измењен 2002. школе ће бити у обавези да организују исхрану за своје ђаке у школској трпезарији. Новац за ујину обезбеђиваће родитељи, донатори, рекао је Антонијевић и навео да ће школа сва средства која добије, бити дужна првенствено да усмери за исхрану.

Такође, школа ће бити дужна да води летопис - податке о свим активностима и о реализацији образовно-васпитног рада, као и да има интернет страну, рекао је помоћник министра просвете и навео да се уводи нов термин национална школа (која остварује план и програма на основу закона) и термин страна школа (остварује страни програм, у складу са законом).

Према томе, као основне школе, имаћемо јавне школе (чији је оснивач република, покрајина или јединица локалне самоуправе) и приватне школе (које оснива друго домаће страном, правно или физичко лице).

ЋАТЕ УЗИМАЈУ МИЛИОНЕ ТУМАЧЕЋИ ЗАКОНЕ

За мишљење министарства 10.330 динара • Таксе противне европској пракси

На десетине грађана свакога дана обраћа се министарствима и другим државним органима, тражећи тумачења закона. За све ово државна управа узима „масне“ паре на име такси, а мало ко зна да мишљење тог органа није обавезујуће. То практично значи да, ако вам нешто није јасно у вези са кредитом или порезом, па се обратите Министарству финансија или НБС, њихов допис да сте поступили у складу са законом или против њега не може да вам буде ни доказ на суду, ни да вас поштеди пореске пријаве. Многи то најчешће схвате тек када „баце“ паре. Такса на ове захтеве, према Закону о републичким административним таксама, је јединствена и кошта 1.260 динара за грађане/појединце и 10.330 динара за правна лица/фирме. Понекад државни ор-

ган закон протумачи слободно, па и грађанима узме 10.000. Највише захтева годишње стигне на адресу Министарства финансија и привреде, Министарства правде и државне управе, Министарства рада и социјалне политике и Мини-

старства просвете, науке и технолошког развоја. Како кажу у Министарству правде, њима стигне око 200 захтева грађана годишње и отприлике дупло мање од фирми. Најчешће се односе на законе о парничном или кривичном поступку, рехабилитацији.

Многи правници сматрају да је наплаћивање тумачења закона у супротности са Европском конвенцијом о заштити људских права, јер се крши право на приступ државном органу. Драгољуб Ђорђевић, председник Адвокатске коморе Србије, каже да друге земље не наплаћују ове таксе: „Аутентична тумачења закона су у другим државама бесплатна, да се не би кршило начело једнаког приступа правди. Код нас су мишљења државних органа прескупа и удаљавају од правде“.

ОЦЕНА ШКОЛА – „ЧВРСТА“ ДВОЈКА!

Процес екстерне евалуације школа, који је Министарство просвете, науке и технолошког развоја прошле године први пут започело и поред негодовања неких синдиката просветних радника, наставља се и ове године. Та новина сваки дан има и све више присталица, нарочито међу наставницима у чијим школама су тимови за вредновање већ били, а који сматрају да је добро да коначно неко стручан оцени и њихов рад и надају се да ће добре оцене пратити и одговарајућа награда, а да ће лоше на одговарајући начин бити санкционисане. У сваком случају, од маја прошле године 147 обучених просветних саветника распоређено је у 25 тимова за евалуацију, полако прегледа и вреднује рад школа по целој Србији. Ти тимови у школе не до-

лазе ненајављени него се најаве месец дана раније, а пре него што стигну, најаве и шта све од школске документације траже и на које часове ће ићи.

У прошлој години оцењен је рад 125 школа и мада је у том послу у оптицају скала од један до четири, за сада ниједна школа није добила ни најбољу, ни најгору оцену, него су наше образовне установе заслужиле углавном двојке и тројке.

Основни циљ свега тога је стално подизање квалитета наставе у школама, проналажење и оснаживање добрих страна рада у школи и детекција и превазилажење лоших страна. По плану Министарства просвете, науке и технолошког развоја, у року од пет година, све школе у Србији требало би да прођу кроз процес екстерне евалуације.

KINA: RAZREDI SAMO ZA DEČAKE

Dečaci tinejdžeri u jednoj šangajskoj školi našli su se u prvim redovima prosvetne reforme nakon što su u jednom od najboljih obrazovnih sistema u svetu uvedeni razredi samo za muškarce, zbog zabrinutosti da oni zaostaju za devojicama. Nastavnici se nadaju da će ovakvo pomoći dečacima da prevaziđu povučenost i stidljivost. „Dali smo dečacima šansu da se promene”, rekla je profesorka Šen Huimin. Šangajski školski sistem dobio je najviše ocene na testiranju 15-godišnjaka 2009. godine od strane Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) ispred vršnjaka u Južnoj Koreji, Finskoj, Hong Kongu i Singapuru.

Čak i u tim uslovima stručnjaci su zabrinuti da bi neki učenici mogli da zaostaju za svojim ženskim kolegicama u razvoju i određenim akademskim oblastima, kao što su jezici, a prelazak na razrede samo jednog pola ima za cilj da podigne samopouzdanje dečaka.

Jedan poznati kineski pedagog, Sun Junsiao, utvrdio je da je procenat dečaka plasiranih u vrh lista na godišnjim prijemnim ispitima za univerzitet pao sa 66,2 na 39,7 u periodu između 1999. i 2008. godine.

U zemljama u razvoju devojčice postižu inače bolji uspeh u srednjim školama od dečaka, konstatovano je u studiji OECD-a 2009. Postoji značajna razlika u polovima što se tiče rezultata obrazovanja u tom dobu, navedeno je u studiji OECD gde je stopa diplomiranja kod devojčica od 15 godina iznosila 87 procenata a kod dečaka 79.

Kao odgovor na to, šangajska elitna Srednja škola broj osam je formirala dva razreda sa 60 dečaka koje podučavaju po posebnom programu. „To je veliki pomak”, kaže direktor škole Lu Chišeng koji je izrazio nadu da će dečaci sada napredovati bolje. „Dečaci u mlađem dobu ne provode dovoljno vremena u učenju”, objasnio je on. „Sazrevanje dečaka, posebno u pogledu jezika i postizanja samokontrolne, zaostaje za onim kod devojčica”.

Kina je ukinula odvojeni sistem obrazovanja za dečake i devojčice po dolasku komunističke partije na vlast 1949. godine, a danas odvojenih razreda po polu ima samo u privatnim školama.

S druge strane u Šangaju postoji srednja škola samo za devojčice koja je prošle godine obeležila 120 godina postojanja. Petnaestogodišnji učenik Li

Džongjang kaže da je manje stidljiv kada odgovara u razredu samo pred svojim drugarima, ali njegove reči da nedostatak devojčica omogućava da se više koncentriše na učenje izazvale su smeh njegovih drugova.

Nova šema je pokrenuta nakon što je kineska vlada pozvala na više „raznolikosti” u državnom obrazovnom sistemu.

Jedan profesor Pekinškog univerziteta pozvao je na još radikalnije reforme sugerišući prošlog septembra da dečaci treba da kreću u školu godinu ili dve kasnije od devojčica.

JUŽNA AFRIKA: KAPUĆINO UNIVERZITETI

Južna Afrika - zemlja sa himnom čija je svaka od pet strofa na drugom jeziku, komponovana od jedne melodije pevane u crnačkim crkvama za vreme aparthejda kao izraz borbe za slobodu i druge pevane najpre zajedno sa britanskom himnom a potom kao zvanične himne rasiističke Južne Afrike!

Zemlja sa zastavom od šest boja na kojoj se prepoznaju znamenja Holandije i Velike Britanije – evropskih doseljenika i nekadašnje vladajuće bele manjine – i sadašnje vladajuće partije crnačke većine, Afričkog nacionalnog kongresa sa njenim karakterističnim Zemlja sa zastavom od šest boja na kojoj se prepoznaju znamenja Holandije i Velike Britanije – evropskih doseljenika i nekadašnje vladajuće bele manjine – i sadašnje vladajuće partije crnačke većine, Afričkog nacionalnog kongresa sa njenim karakterističnim Y-znakom koji spaja ra-

zličite boje na zastavi simbolišući „približavanje različitih elemenata unutar Južne Afrike, vodeći naciju napred ka jedinstvu”.

Najrazvijenija država kontinenta sa preko 50 miliona stanovnika, 11 zvaničnih jezika, odnedavno i srpskim kao izbornim u osnovnim i srednjim školama. Sa toliko puno zvaničnih jezika, kako se ljudi sporazumevaju? Deca iz jednog siromašnog dela grada koji je naseljen obojenim, Azijatima i crncima, nesvesno su počela da prevazilaze razlike koje postoje među njihovim roditeljima. Počela su zajedno da igraju fudbal!

Ali pošto svako od njih govori drugim jezikom, i pošto njihovi roditelji i ne mogu jedni sa drugima da pričaju, deca su smislila da jedni druge uče svom jeziku. Tako je počeo da nastaje nov jezik fanagalo! Potom su se za primerom dece povelj rudari po rudnicima koji dolaze iz različitih plemena, najviše Zulu i Hosa. Bilo je neophodno da međusobno komuniciraju, ali i da pričaju sa vlasnicima i upravljačima rudnika, Britancima i Afrikanerima. Fangalo je tako stvoren jezik koji je kombinacija svih ovih jezika.

U međuvremenu engleski jezik polako sve više dobija na značaju, iako po popisu afrikanerski jezik holandskih doseljenika govori 13,5 odsto stanovništva, a engleski 9,6. Afrička većina najviše govori zulu (22,7) i hosa (16 odsto). U osnovnim školama gradivo se uči na engleskom, koji je drugi jezik i nastavnicima i đacima. No, kada se neki

pojmovi iz matematike uče na engleskom, a isti pojmovi ne postoje na lokalnom jeziku kako ih je moguće objasniti, kako razumeti? Nastavnici i daci su se dosetili, i uveli su razumevanje na nastavu preko kojih objašnjavaju i uče pojmove.

U Južnoj Africi postoje državne i privatne škole. Interesantno je da su jedine mešovite škole za vreme aparthejda bile katoličke privatne škole. Istina, školarina je bila izuzetno visoka, tako da je broj crnaca koji su mogli da priušte ove škole bio zanemarljiv. Državne škole se plaćaju, mada je školarina uglavnom simbolična. U takvoj situaciji, čak i crnci koji žive u siromašnim naseljima, ukoliko ozbiljno razmišljaju o budućnosti dece, odlučuju se za privatne škole, koje se plaćaju ali su dramatično jeftinije u ovim naseljima od onih bogatih. „Moja ćerka je znala da čita, piše i sabira pre nego što je krenula u školu. Ali posle prvog razreda je sve zaboravila. Odlučio sam da je ispišem iz državne škole i dam u privatnu. Hoću da bude dobar đak, nauči puno, i da bude dobar lekar”, kaže sredovečni sagovornik koji živi u siromašnom crnačkom delu.

Visokoškolske ustanove imaju studente svih rasa: crne, bele, obojene i Azijate, iako su profesori mahom beli. I dok Južna Afrika traga za svojom „naučnom mislju” za svojim teorijama i sistemima koji su relevantni za nju i za kontinent, dotle mladi crnci koji dobijaju svoje diplome razmišljaju o još jednoj promeni: crnačkom univerzitetu!

AUSTRIJA: STUDIRANJE DVAPUT JEFTINIJE NEGO U SRBIJI

I pored toga što je istekao stogodišnji ugovor Austrije i Srbije o besplatnom studiranju, školovanje na Univerzitetu u Beču bar je upola jeftinije, a ruku na srce, i znatno kvalitetnije od onog u Beogradu i Novom Sadu. Prosečna školarina na bečkim fakultetima iznosi 380 evra, oblasti studija su široke, od ekonomije i likovnih umetnosti do medicine i veterine, a nemački jezik može se i naknadno savladati na Univerzitetu. U Beču studiram političke nauke i trenutno sam na četvrtom semestru. Školovanje je zaista jeftino.

„Prijava ispita se ne plaća i ne postoje nikakvi dodatni troškovi osim knjiga ili skripti. Ispiti se polažu u jednom delu, ali nisu previše obimni. U toku celog semestra radimo domaće zadatke, pišemo tekstove i na kraju semestra sledi manji test ili obimniji naučni rad. Ispiti su pismeni zbog velikog broja studenata, a profesori su uvek dostupni i

spremni da pomognu gde mogu”, priča Aleksandra Ždero, Novosadanka koja studira u Beču. Na fakultet je, kaže, došla bez ikakvog znanja nemačkog jezika, ali joj je Univerzitet omogućio šestomesečni kurs tokom kojeg je stekla neophodni B2 nivo i normalno počela da sluša predavanja. „Ipak, grad kao grad je dosta skup, jer je i veći životni standard. Takođe, studenti svakog meseca plaćaju 50 evra za zdravstveno osiguranje”, dodaje ona.

Kad je reč o smeštaju, soba u domu je mnogo povoljnije rešenje od zakupa stana. Prosek mesečne kirije u bečkim studencijama iznosi oko 250 evra, ali uključujući sve režije, pa čak i korišćenje interneta. Može se naići i na jeftinije studentske domove, ali je do njih obično teže doći i potrebno je duže čekanje za slobodnu sobu. Hrana je približno iste cene kao i u Srbiji, a isto važi i za telefon i internet.

Studenti iz Srbije u Beču imaju još jednu opciju, a to su austrijske stipendije. Na osnovnim studijama mogu konkurisati za „Mondi Austrian Student Scholarship” i „Grants of the Scholarship Foundation of the Republic of Austria”, a mesečni iznos stipendija kreću se od oko 900 do 1.000 evra.

ТРИБИНА: „НЕ ОКРЕЋИ ГЛАВУ. ОКРЕНИ ТЕЛЕФОН. ПОЗОВИ ПОЛИЦИЈУ...“

Родитељи школске деце морају да се тргну, укључе и буду генератори борбе против вршњачког насиља и малолетничке делинквенције, закључак је који се намеће након састанка Савета родитеља ОШ „Прва војвођанска бригада“ и представника града, месне заједнице, полиције и покрајине, који се одржао у среду увече у тој школи. Презентован је програм Савета родитеља „Не окрећи главу. Окрени телефон. Сними. Позови полицију...“; настао као одговор на недавну пуцјаву у близини ове школе у којој су учествовали малолетници. Сви учесници су се сложили да је проблем комплексан и да је потребна широка друштвена акција уз подршку државе како би се проблем, који је настајао годинама, корак по корак био решен. Према закључцима Савета родитеља, хулигани спадају у запостављена малолетна лица и због тога је потребна измена закона где би таква небрига о деци омогућила држави да реагује.

Председница Савета за јавни ред и мир и безбедност Скупштине града Бранка Бежанов истакла је да је Савет упутио градском парламенту предлог мера о којима ће се одборници бавити на седници заказаној за 22. фебруар. „То су конкретне мере за спречавање насиља у школама. Ипак, без подршке родитеља, као и без нове систематизације Полицијске управе Нови Сад, ово неће успети. Ми једва чекамо нових 80 полицајаца на Новом насељу и новог начелника ПУ Нови Сад, кога немамо већ три године“, казала је Бежанов.

ПРИВЕДЕН ЗБОГ ПРЕТЊЕ НА ФЕЈСБУКУ

Британац Рис Елиот (24) приведен је у јер је на друштвеној мрежи Фејсбук запретио да ће у америчкој држави Тенеси убити 200 људи, због чега многа деца нису отишла у школу, саопшtile су власти. Због Елиотових претњи коментара на Фејсбуку, око 2.900 деце у Тенесију није отишло у школу. Елиот није уложио жалбу током 30-минутног саслушања и одређен му је притвор, пренео је АП. Претња нападном ватреним оружјем постављена је анонимно, на интернет страници отвореној у знак сећања на једног студента из Тенесија, који је умро у октобру. Пошто је претећа порука постављена на Фејсбуку, припадници полиције распоређени су по школама у месту МекМинвил у Тенесију, али је већина ђака ипак изостала са часова. Такође, директори школа проверавали су ко улази у школске зграде.

ПОСЛАНИК СИЛОВАО УЧЕНИЦУ

Индијске снаге за разбијање демонстрација испалиле су водени топ на неколико стотина демонстраната који траже оставку посланика у држави Керали због оптужби да је силовао ученицу (17). Демонстранти се пети дан за редом не померају са платоа испред државне скупштине и траже оставку П.Ј. Куриена (72), заменика председника Горњег дома парламента, који је 2005. ослобођен оптужби за силовање. Жртва силовања, охрабрена гневом јавности због некажњавања сексуалних преступника, затражила је нову истрагу. Демонстранти су онемогућили одржавање седница, спречавајући посланика да уђу у зграду парламента. „Ово је срамота за Индију и жене у овој земљи да Куриен може да председава седницом на којој се одлучује о закону који треба да штити жене“, рекао је лидер Комунистичке партије В.С. Ачутанандан.

Овај случај је донео ново срамоћење владајућој Конгресној партији, која је обећала строжу казнену политику после бруталног силовања и пребијања 23. годишње Индије која је и преминула касније. Мајка силоване девојке је писала лидеру Конгресне партије, Соњи Ганди, захтевајући од ње да смени Куриена, који обавља посланичку функцију у Керали последњих 19 година. Куриен, међутим, тврди да су оптужбе против њега део прљаве медијске кампање његових политичких противника, преноси АФП. „Ослобођен сам оптужби пред Врховним судом и после три полицијске истраге“, каже индијски посланик.

У Њу Делхију је недавно суд позвао на саслушање посланика федералне скупштине Махабалу Мишру због оптужби да је наредио отмицу малолетнице која је касније силована. Мишра је игнорисао све претходне позиве суда, а изгледа да ће то исто опет да учини пошто је из његове канцеларије саопштено да се он налази у граду Алахабду, где се одржава верски фестивал на реци Гангу.

МИНИСТАРКА НЕ ДА ОСТАВКУ, КАНЦЕЛАРКА НЕ ДА МИНИСТАРКУ!

Немачка канцеларка Ангела Меркел има пуно поверење у министарку образовања Анете Шаван и после одлуке универзитета у Дизелдорфу да јој одузме докторат. После повратка Шаван из Јужне Африке „биће прилика да се на миру разговара“, рекао је портпарол немачке владе Штефен Зајберт, пренели су немачки медији. Шаван, која важи за блиску сарадницу Меркелове, је из Африке поручила да не жели да поднесе оставку на министарску функцију и да не прихвата одлуку Универзитета у Дизелдорфу, који јој је прекинуо, због плагијата, одузео докторску титулу. Меркелова се, тако, седам месеци пред савезне изборе, најављене за 22. септембар, поново нашла у афери „докторат-плагијат“, какву је већ једном преживела пре две године, када је тадашња политичка звезда, млади барон Карл-Теодор цу Гутенберг, пошто му је одузета докторска титула, поднео оставку на министарску и све политичке функције.

Дан после одлуке да је Шаван присивала „свој“ докторат, њени адвокати су најавили жалбу, а немачка опозиција захтева да министарка поднесе оставку. Универзитет у Дизелдорфу анулирао је министаркину докторску титулу, према наводима декана Филозофског факултета Универзитета у Дизелдорфу Бруна Блекмана са 12 гласова „за“, два „против“ и једног уздржаног.

БЕЗ БРИГЕ О ДЕЦИ, ДЕЦА ПОСТАЈУ БРИГА

Члан Градског већа Новог Сада за спорт и омладину Предраг Свилар казao је да „овде нема невиних“. „Иза насиља се крију много озбиљније криминалне активности. Полиција, по статистици, можда ради и најбоље од свих нас. Међутим, судство то не процесуира. Упали смо у зачарани круг вршњачког насиља, из којег морамо излизати корак по корак и надаसे превентивно деловати“, истакао је Свилар, уједно предложивши да школске сале бесплатно остану отворене за школску децу до 22 сата.

Шеф групе за малолетничку делинквенцију ПУ Нови Сад Ненад Ердељан истакао је да ситуација на Новом насељу није специфична, већ уобичајена за Нови Сад. „Пуцјави на Новом насељу претходила је туча на Сајмишту, где се између 30 и 50 малолетника тукло у три сата по поноћи. Ми смо то тек сазнали кад су нам јавили из Дечије болнице да су примили малолетника са фрактуром лобање. Нико то није пријавио, а питање је и да ли знају родитељи где су им деца у три ујутро?“, рекао је Ердељан. Он је рекао да полиција има информације да се бирају нове вође навикашких група које сад одмеравају снаге са ривалским групама, али да немају довољно материјалних доказа како би процесуирали ове хулигане. Према његовим речима, малолетник до 14. године не може да одговара пред законом, већ одговарају родитељи, углавном новчано, што није решење, јер проблематична деца углавном долазе из социјално угрожених породица. Родитељи су пак навели податак да само четири полицајца ноћу обилазе Ново насеље, те да је „полицајац митолошко биће“ у овом крају града. Највише изредника је 97. и 98. годишта, те да децу треба привести родитељима и свести их на ниво деце.

ДИРЕКТОР: УЧЕНИЦИ ДА НОСЕ ШЛЕМОВЕ!

Како би се ученици заштитили од насиља једног вршњака, у школи „14. октобар“ у Нишу предложено је да на настави носе заштитне касиге. Овакав „јединствен“ предлог, како тврде родитељи основаца, уследио је после њихове жалбе да су им деца изложена свакодневном тортури једног агресивног ђака трећег разреда. за основно и средње образовање деце са посебним потребама Родитељи упозоравају да ученик А. Д. свакодневно изазове неки инцидент, туче вршњаке или се на други начин физички иживљава над њима. Тим поводом, крајем јануара одржан је састанак Тима за заштиту деце од злостављања, запостављања и занемаривања. У присуству просветног инспектора, представника Школске управе и Центра за социјални рад, директор школе „14. октобар“ Зоран Николић обелоданио је невероватан податак. „Родитељима сам сугерисао да набева заштитне касиге, али нису прихватили“, речи су директора Николића, унете у записник са овог састанка.

Међутим, у изјави за „Новости“ Николић каже да је предлагао касиге, али не за сву децу, већ само за малишана који је агресиван, јер је склон самоповређивању. „Сличне мере се предузимају у Центру за аутизам у Риминију, где сам боравио прошле године. А моја изјава о касигама у множини вероватно је техничка грешка у записнику са састанка“, објашњава он. Међутим, родитељи ученика тврде да им је директор предлагао ову несвакидашњу заштиту њихове деце, што их је изревертирало. Зато су у писму, „Новостима“ упитали „да ли њихова деца треба да носе касиге док су у школи, само зато што директор не може да реши проблем“.

OCENJIVANJE ŠKOLA I MANJKAVOSTI PROSVETE

Piše: Prof. dr Milentije Đorđević*

Srpska prosvetna „vlast“ već desetak godina pravi strategije i pokušava da preslikavanjem nekih stranih modela nekritično nakalemi nešto srpskoj prosveti. Sve to se na velika zvona proglašava za savršeno i spektakularno. Mislim da je sve počelo kad je politika preuzela kormilo od nauke i kad su ministri prosvete počeli da dolaze iz tzv. pobočnih struka (statističari, profesori raznih menadžmenata, itd.), a staro je pravilo da ministar prosvete treba da bude čovek sa drugim prosvetnim stažom i velikim znanjem i iskustvom. Sve što se događalo na vrhu prenosilo se u niže strukture vlasti. Za načelnike školskih uprava, posle brojnih izbora i podela kolača vlasti, postavljani su partijski ljudi, često bez iskustva i kompetencije, a onda su po istom modelu postavljali direktori novoformiranih centara za edukaciju, vrlo često mladi ljudi bez iskustva, a često i iz onih struka gde se tokom studija jedva čulo za pedagogiju, didaktiku, metodiku ili psihologiju. Tako su postavljani i direktori škola.

Drugi pogrešan korak bio je svakako onaj kad se ministarstvo odreklo saradnje sa nastavničkim fakultetima, a metodičari su stavljeni na listu nepoželjnih. Ra-

zume se, mislimo na onaj trenutak kad se obavljanje stručnih ispita preselilo sa fakulteta u ministarske odaje. Tom prilikom metodičari su dobili marginalne uloge, a glavnu reč su vodili psiholozi i delimično didaktičari. Treći pogrešan korak bio je kad su tzv. usavršavanja nastavnika poverena tzv. edukatorima. Reč je o nastavnicima i profesorima koji su završavali nekakve kurseve i treninge i tako postajali „licencirani“ edukatori.

Danas geografi ocenjuju nastavnike i profesore jezika i književnosti, fizičari muzičare itd. Elem, nema tog objašnjenja ni autoriteta koji može potvrditi ozbiljnost takvog čina. Kao dugogodišnji metodičar video sam mnogo časova svojih mlađih kolega koji su formalno didaktički bili ispravni, a stručno i metodički skandalozni. I sad zamislimo fizičara koji je došao da sluša kako profesor tumači Dostojevskog ili Andrića, ili kako obrađuje sadržaje iz fonetike i fonologije. Ako je pak reč o statistici: brojanju časova, nastavnih sredstava i izostanaka učenika, neka im bude. Uzgred, postoji i neka nauka o ocenjivanju koja se zove dokimologija. Možda će ona pomoći tim proceniteljima.

* Redovni profesor univerziteta, Beograd

BOSANSKI JEZIK – ŠTA JE TO

Piše: prim. mr sci. dr Branko Dikić*

U našem cenjenom listu „Politici“ od 6. februara 2013. godine na prvoj strani izašao je članka „Vreme ili vrijeme jezičkih podela“, autora D. Ivanovića i A. Apostolovskog. Dok lingvisti ukazuju na gramatičku (ne)logičnost pojave novog jezika – bosanskog, niko se ne pita da li postoji bosanska nacija. Svaki narod ima svoj jezik, ali gde je i ko čini bosanski narod.

Na prvi momenat izgleda paradoksalno pitanje, ali ono je već razmatrano u BiH, gde je konstatovano da postoje tri naroda – Srbi, Hrvati i Bošnjaci,

ali ne i Bosanci. Ovo je perfidna politička igra kojom Bošnjaci (pre rata Muslimani) Bosnu i Hercegovinu žele da prikažu kao zemlju Bosanaca, što bi značilo da Srba i Hrvata nema, već da postoji samo jedan novokomponovani bosanski narod, nova varijanta davno zaboravljenog austrijskog okupatora Kalaja, a samim tim i država bi pripadala tom narodu. Opet stara igra „da se Vlasi ne dosete“. Profesorka Amela Zejnelović pokušava da prikaže da Srbi govore „ja ću da radim“, tako govore i Srbi u Srbiji i BiH, a infinitiv „ja ću raditi“ je samo jedan oblik kroatizma ili čak germanizma, što bolje znaju

lingvisti. „Bošnjačko nacionalno veće“, kako piše u „Politici“, dalo je prevodiocu, gospođi Ameli Ilicencu za prevodjenje udžbenika sa srpskog na bošnjački, a ne na bosanski.

I na kraju, u Raškoj oblasti kojoj pripada Novi Pazar, Tutin, Sjenica i Prijepolje ne žive Bosanci, već Srbi i Bošnjaci, pri čemu ovi drugi govore samo izmenjenim srpskim jezikom uz modifikaciju kroatizama. I kao poslednje, kojim pismom pišu Bošnjaci (a ne Bosanci)?

* Udruženje „Zdravlje za sve“ Banja Luka

ŽALOSNO JE VIDETI STUDENTE KOJI SE RADUJU ISPITU KOJI SU POLOŽILI NA PREVARU

Iza lopova stoji samo njegova senka, a korupcionaš deluje u senci vlasti

Piše: prof. dr Mile Nenadić*

Korupcija je najčešće prisutna u velikim sistemima i delatnostima za koje se izdvajaju najveća budžetska sredstava. U obrazovanju kao niskobudžetskoj delatnosti ne treba očekivati značajniju korupciju, ali se može očekivati da indeks percepcije korupcije bude veći nego, na primer, u avionskom saobraćaju. Korupcija u velikim sistemima, poput one u RB „Kolubara“ ili „Putevima Srbije“, nesrazmerno je veća nego u aferi „Indeks“ na Pravnom fakultetu u Kragujevcu. Iako se u oba slučaja radi o zloupotrebi javnih ovlašćenja za pribavljanje lične koristi – što i jeste definicija korupcije – one nisu samerljive. Umesto da upoređuju korupcionaške afere, istraživači korupcije radije pribegavaju metodologiji kojom se izračunavaju indeksi percepcije korupcije. Dakle, korupciju ne treba brkati sa indeksom njene percepcije.

Drugo, korupciju ne bi trebalo tretirati kao disfunkciju svedenu na koristoljubivu ljudsku akciju, poput krađe. Korupcija nije isto što i krađa, niti su korupcionaši isto što i lopovi. Obična krađa je koristoljubiva akcija u kojoj lopov neposredno otuđuje bogatstvo vlasnika i time pribavlja ličnu korist, a korupcija je koristoljubivi čin u kome osoba koja je nosilac javnih ovlašćenja njihovom zloupotrebom takođe pribavlja ličnu korist. Iza lopova stoji samo njegova senka, a korupcionaš deluje u senci vlasti.

Bez asistencije korumpiranih titulara režima nema korupcije. Nastavnike iz afere „Indeks“, koji su nosioci javnih ovlašćenja, niko ne bi mogao da nagovori da se bave korupcijom da se prethodno nisu osećali zaštićeni instrumentima vlasti ili bar njenim korumpiranim predstavnicima. Bez prisustva faktora vlasti ili nekoga iz njene nomenklature korumpirani profesori bi bili obične secikese i lopovi koji potkradaju porodične budžete svojih studenata. Oni sebi nikada ne bi dozvolili da padnu tako nisko. Njihov je cilj da, delujući u senci vlasti i sa visine, istovremeno sačuvaju javna ovlašćenja i, uz sve to, pribave veću ličnu materijalnu korist.

Treće, ako bi korupciju tretirali samo kao koristoljubivu aktivnost, i rešavali je od slučaja do slučaja, ne bismo mogli odgovoriti na pitanje zašto ko-

rupcije ima u nekom vremenu i na nekom mestu, ili u nekoj kulturi, više nego u drugim. Istakli smo da su analitičari korupcije umesto koncepta „slučaj“, popularno nazvanog „afera“, ponudili koncept „percepcije“. Transparensi internešenel je naučna institucija koja izrađuje metodološki najpouzdanije indekse percepcije političke i administrativne korupcije. Iz njenih rezultata se vidi da je Srbija među zemljama koje su najviše korumpirane. Među najmanje korumpiranim su zemlje razvijene demokratije. To ne znači da u njima nema afere korupcije. U njima se pribavljena lična korist ponekad meri u milijardama dolara, ali im je indeks percepcije korupcije nizak. U našem obrazovnom sistemu pribavljena korist je neznatna, ali je indeks percepcije korupcije visok.

Uz pitanje studentima da li znaju (ili su čuli) da se na njihovom fakultetu polažu ispiti davanjem novca ili pružanjem neke usluge profesoru, treba dati i kontrolno pitanje: „Da li polažete ispit zarad provere svog znanja ili da biste bili srećni?“ Većina naših studenata bi se verovatno opredelila za sreću. Žalosno je kada vidite studente koji se raduju ispitu koji su položili na prevaru, koristeći „puškice“, „bubice“ i slično. Zbog masovnosti, najgori korupcionaši na našim fakultetima su upravo ovi studenti: studentima niko nije rekao da imaju javna ovlašćenja i da će biti sankcionisani ako ih zloupotrebe za ličnu korist. Oni misle da se to odnosi samo na nastavnike.

Među političkom elitom EU svojevrmeno je kružio predlog da studenti plaćaju troškove studiranja putem „vremenskih vaučera“. Društvo bi svakom studentu unapred obezbeđivalo namenska sredstva, koja bi se godinama po određenoj stopi uplaćivala na njihove račune u posebnoj banci, a studenti bi njima plaćali „cenu“ svojih studija. Ugovore o individualnom plaćanju troškova studija vlada bi sklapala sa svakim studentom posebno – i po principu quid pro quo (mi vama uslugu vi nama znanje). Troškove nepokazanog znanja studenti bi plaćali iz porodičnog budžeta. Indeks percepcije korupcije bi verovatno pao na najniži nivo.

* Sociolog, profesor univerziteta

БИРН ОЦЕНИО ВЛАДУ СРБИЈЕ

Најмање урађено у образовању

„Уколико убудуће будемо имали храбре владе и храбру јавност можемо очекивати боље образовање - у супротном имаћемо образовање као и до сада, значи не тако добро“, рекао је коаутор Стратегије развоја образовања до 2020. године проф. др Властимир Матејић. Највећи отпор у реформи образовања па и у примени Стратегије могу бити политикантски, себични разлози, рекао је Матејић на дебати „Како се на српском пише „Образовање“ у организацији Балканске истраживачке мреже (БИРН). Он је навео да су направљени акциони планови за сваки ниво образовања, али да је велики проблем што текст Стратегије „многи нису прочитали“ и да и даље нисмо спремни на резове који би отклонили негативне ствари из нашег образовања.

„Према истраживању БИРН, у области образовања је урађено најмање у првих 100 дана рада Владе, иако су пре избора грађани означили образовање као једну од четири теме важне за квалитет њиховог живота“, речено је током дебате на којој је државни секретар у Министарству просвете Радивоје Митровић навео да је за реформу образовања потребно „реформисати све нас“. „Неке земље су образовање у условима кризе схватиле као прилику да изађу из тешкоћа изађу, јер су образовање схватиле као инвестицију а не као потрошњу“, рекао је Митровић и навео је домаћа Стратегија много већи него што је створен амбијент у јавности.

У извештају БИРН-а наводи се да у периоду децембар 2012. јануар 2013. није било значајнијих догађаја у области просвете који могу бити третиран са становишта предизборних обећања политичких странака. Током предизборне кампање темом образовања највише се бавила СПС, док је на пример за СНС или УРС та тема била на маргинама, наводи се у извештају БИРН-а о мониторингу предизборних обећања странака.

НЕАКТИВНИ ПРОФИЛИ ЧЕКАЈУ ДА ПРИВРЕДА „ОЖИВИ“

(Наставак са стр. 1)

У школама у којима се налазе неактивни профили према проценама министарства, ипак тврде да интересовања има и да се увек рачуна на могућност да привреда „проради“. „Интересовање ђака је сваке године велико, ми примамо 30 рударских техничара и 60 руковолаца механизацијом у површинској експлоатацији и увек се попуне клупе у првом кругу“, каже Радослав Сретковић, директор Техничке школе „Колубара“ у Лазаревцу.

На питање шта се догађа после школовања, директор признаје да млади чекају на посао, пуно је радника у „Колубари“, али да су ђаци приликом уписа свесни и да велики број старијих одлази у пензију, тако да се надају радној књижици. Према подацима Националне службе за запошљавање, на биром су са трећим степеном стручне спреме најбројнији продавци (15.160), аутомеханичари (13.670), продавци робе свакодневне потрошње (11.272) бравари (9.425), металостругари (8.679) и кројачи и конфекционери (6.702). Када је реч о четвртм степену стручне спреме, на посао чека највише економских техничара – 23.070, па матураната гимназије (17.364) и машинских (10.970), пољопривредних (8.318), хемијско-технолошких (5.557) и прехрамбених техничара (5.342). Током претходне две године, најмање потреба послодавца било је и за занимања која се могу сврстати у групу старих заната који полако изумиру, попут јорганџија, кишобранџија, абација, помоћник колара и колар, ужар, пресвлакач дугмади, бижутер, бачвар, бунарџија, котлар-казанџија, сновач, сарач хилимар, а у ову групу НСЗ сврстава и дактилографе.

МЕЈЛ ЗА „НЕПРИСТОЈНЕ ПОНУДЕ“

У Агенцији за борбу против корупције кажу да законом нису предвиђени критеријуми на основу којих школе бирају уџбенике и чиме се руководе приликом одабира, а да се у школама наставници често одлучују на основу понуда издавачких кућа у виду интерактивних таблица, ЦД-а и других донација, што може представљати акт корупције саме институције. У мерама које је агенција пре неколико месеци препоручила за отклањање „празног простора“ у области издавања уџбеника, навели се, између осталог, и предлог да се пропише забрана да издавач школе, директору или наставнику даје донацију/поклон у новцу, стварима, правима или на било који други начин. У случају кршења ове забране, предлаже се новчана санкција или губитак лиценце. Предлог ових мера прослеђен је влади, парламенту и надлежном скупштинском одбору. А док држава не предузме неке конкретне потезе у овој области, родитељи позивају све заинтересоване да на мејл-адресу korupcijauskolstvu@gmail.com пријаве све „непристојне понуде“ издавача, сваки летак у којем се нуде „пригодни поклони“ за 20 и више купљених уџбеника, сваког директора којем плаћају усавршавања и путовања, сваки преносиви рачунар који издавачке куће нуде ако се одлуче за њихова издања, сваког колегу и/или стручни актив који се у одабору руководи само сумњивим „донацијама“.

ОДРЖАНИ ПУТОКАЗИ 2013:

Посетиоци видели: Свет науке, Салон књига, Сајам образовања и Изложбу уметности

На Сајму образовања „Путокази“, одржаном од 28. фебруара до 2. марта, посетиоци су могли да уживају у многим „чаролијама“ из света науке које су им извели студенти ПМФ-а. Изложба „Десет отворених питања науке“ ПМФ је у оквиру сајма организовао са Центром за промоцију науке. Изложба је (про)говорила о најинтригантнијим темама које деценијама и вековима копају научнике. Свако од питања указује на задатке које наука до сада није решила, а који би у будућности могли значајно да утичу на свакодневицу. Нека од „отворених питања науке“ била су: Од чега је настао живот; Колика је маса света који не видимо; Како окружење утиче на гене; Како мозак мисли; Колико има хемијских елемената; Како продужити живот? Посетиоци изложбе могли су да гласају за питање које је по њима најинтригантније, а Центар за промоцију науке искористиће резултате гласања као путоказ ка областима које грађане највише интересују.

У оквиру Сајму образовања „Путокази“ одржани су и Салон књига, Сајам образовања и Изложба уметности. Учествовало је 140 излагача, уз више од 50 пратећих садржаја. Одржани су и Дани библиотекара, Европски Facebook песнички фестивал, BookLLL Fest. Суорганизатор Изложбе уметности „Art Expo“, била је Весна Јатинковић, а на тој манифестацији посебно се издвојила Изложба војвођанских легата, на којој су приказани најзначајнији аутори и појаве у уметности Војводине од тридесетих година прошлог века до данас.

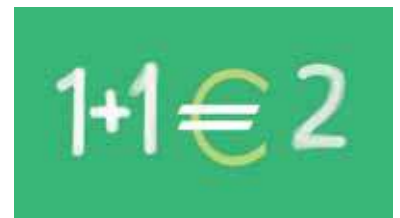
Књижевна награда „Лаза Костић“ за најбоље књижевно остварење између два Салона припала је Звонку Карановићу за књигу песама у прози „Месечари на излету“ у издању куће „Лом“, саопштио је председник жирија Ненад Шапоња. Радно време сајмова било је од 10 до 19 часова, а улаз је био бесплатан. Сајам образовања „Путокази“ завршен је 2. марта, а Салон књига и Изложба уметности „Art Expo“, били су отворени још три дана - до 5. марта.

ВЕЋА КОНТРОЛА ИЗБОРА УЏБЕНИКА

Агенција за борбу против корупције, као и директори школа и наставници, добили су ових дана писмо групе родитеља који указују, како кажу, на коруптивне активности појединих издавачких кућа. Они наводе да издавачи уџбеника чак отворено и јавно на својим интернет-презентацијама и каталозима нуде мито у виду разних поклона како би се определили баш за њихова издања, због чега родитељи плаћају скупле уџбенике. На сајту „Клета“ пише да куповина њихових уџбеника обезбеђује бесплатан роковник, торбу и бесплатни акредитовани семинар (осам сати). Уз наручен комплет уџбеника за цео разред наставник добија бесплатни уџбенички комплет и Приручник за наставнике са дневним припремама и це-деом, наводи се на сајту „Логоса“. Уз уџбеник из географије нуди се, на пример, географска карта, а уз уџбеник биологије – сет микроскопа Родитељи такође подсећају и на „Извештај о анализи поступка одобравања уџбеника и избора уџбеника у школама“, Агенције за борбу против корупције, у којем је јасно назначено да је ова врста пословања – корупција.

У школама, с друге стране, тврде да се одлуке о уџбеницима доносе само на основу квалитета школских књига, док у издавачким кућама кажу да је овај начин пословања уобичајен у свету и да је реч о поклонима који на креативан начин олакшавају рад у настави. „То је обичан памфлет и још непотписан, знам да су га добили директори школа. Ја сам се управо вратила са Сајма образовања у Келну, сви издавачи из целе Европе припремају за наставнике свеске, оловке, торбе, додатни материјал, то се зове наставнички комплет – „тичерс кит“. Реалност је да држава нема пара и зашто онда замерати нечему што је усмерено ка бољем образовању деце и бољем раду наставника“, каже Гордана Кнежевић-Орлић, директорка Издавачке куће „Клет“.

„BOGATI“ VOJVOĐANI SAMO U DECEMBRU „PRESKOČILI“ REPUBLIČKI PROSEK U Beogradu i Novom Sadu isplati se polovina od ukupnog fonda zarada u Srbiji

Decembarska prosečna srpska plata, bez poreza i doprinosa, iznosila je 46.923 dinara, a vojvođanska 48.266 dinara. Zaposleni u Vršcu prošlog meseca imali su najjače plate u Srbiji. Zaradili su u proseku 65.718 dinara. Mada decembarske zarade nisu reprezentativne jer rastu zbog isplate što zaostalih plata, što trinaestih i bonusa, Vojvođani mogu biti zadovoljni jer su konačno, pa makar jednom u godini, premašili republički prosek. Decembarska prosečna srpska plata, bez poreza i doprinosa, iznosila je 46.923 dinara, a vojvođanska – 48.266 dinara.

Zaposleni u Vršcu prošlog meseca imali su najjače plate u Srbiji. Zaradili su u proseku 65.718 dinara. Istovremeno, Novosađani su kovertu napunili s 59.599 dinara, a srpski prosek su premašili i Pančevci s 56.234, zaposleni u Kovinu sa 48.937 dinara... Pomenimo, prosek plata u Beogradskom regionu, koji inače prednjači, u decembru je bio 56.609 dinara.

Da podsetimo, prosečna novembarska zarada u celoj zemlji iznosila je 42.395 dinara, a vojvođanski prosek je bio 41.417. Oktobarski republički prosek bio je 41.558 dinara, što Vojvođani nisu „nagurali“, a u avgustu prošle godine je, recimo, prosečna srpska plata iznosila 42.122 dinara, a u vojvođanskim opštinama bila je oko tri odsto manja – 40.979.

Međutim, decembarske zarade iskaču iz realnih okvira pa nije na odmet osvrnuti se i na prosečne zarade po glavi stanovnika, naročito vojvođanske, pošto su među njima i najveće razlike. Najsvježije su oktobarske, ali s obzirom na to da decembarske plate ne možemo uzeti kao reper, te da su novembarske približne platama u oktobru, ti nam meseci mogu dati sliku iz jednog ugla. Visine zarada samo su jedan od socio-ekonomskih pokazatelja regionalnih razlika, a kada je o platama reč, najdrastičniji primer je u Vojvodini. Novosađani, naime, zarađuju čak deset puta više od stanovnika Opova, i to je najveći raspon zarada po glavi stanovnika u Srbiji. Odstupanje

Crnogorci nas „sišaju“ za 40 evra

Srbija ima 11,5 puta više stanovnika od Crne Gore, 10,3 puta više zaposlenih i 7,9 puta veći fond zarada. Prosečna zarada u Srbiji (367 evra) manja je 23,6 odsto od prosečne u Crnoj Gori (480 evra), a zarade po stanovniku (89 evra) manje su 31,5 odsto u odnosu na Crnu Goru (130 evra). Slovenija ima 71,1 odsto manji broj stanovnika od Srbije, 53,3 odsto manje zaposlenih, 165,2 posto veću prosečnu zaradu, 23,9 posto veći fond zarada i 4,3 puta veće zarade po stanovniku od Srbije (382 prema 89 evra).

Zarade u Republici, januar 2013.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2013. godine, iznosi 54447 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u decembru 2012. godine, nominalno je manja za 16,4%, a realno je manja za 16,9%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2013. godine, iznosi 39197 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u decembru 2012. godine, nominalno je manja za 16,5%, a realno je manja za 17,0%.

Period januar 2013/ januar 2012.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2013. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u januaru 2012. godine, nominalno je veća za 7,1%, a realno je manja za 5,1%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2013. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u januaru 2012. godine, nominalno je veća za 7,0%, a realno je manja za 5,1%.

u zaradama po stanovniku Novog Sada i Opova je 9,9 prema jedan. Novosađani, naime, zarađuju 160,9 evra, a Opovljani tek 16,3 evra.

To su podaci objavljeni na portalu „Makroekonomija“, koji su poslužili i za poređenje zarada po glavi stanovnika u Srbiji i u regionu, a navedene su plate u srpskim i crnogorskim opštinama i gradovima. Ubedljivo najniža je zarada u Opovu, a najviša je u Budvi, gde svaki stanovnik u proseku zaradi 268,2 evra. U Srbiji, po stanovniku, najjače su plate Novosađana, dok Beograđani zarađuju 158,9 evra. Prosečna neto plata u oktobru u Beogradu je bila 455,6 evra, a u Novom Sadu 411,6 evra, ali kada se ukupan fond zarada podeli na svakog žitelja, Novosađani bolje prolaze. Od vojvođanskih opština, Vršac je po platama po glavi stanovnika na drugom mestu – 93,9 evra. U Indiji je, recimo, svaki stanovnik zarađivao 54 evra, u Plandištu 44,4 evra...

„Makroekonomija“ primećuje i da je u Srbiji Rača „iskočila“ mereno platama po stanovniku sa 136 evra, čime je izbila na četvrto mesto, ispod Novog Sada, Beograda i Požarevca (148 evra po stanovniku). Nakon Rače su Crna Trava, Bor i Majdanpek, koji veoma zavise od subvencija i od javnih preduzeća koja se u njima nalaze.

Takode, navodi se da se samo u Beogradu i Novom Sadu isplati polovina ukupnog fonda zarada u Srbiji, mada učestvuju s 27,7 odsto u ukupnom broju stanovnika. Kada je o zaposlenosti reč, „Makroekonomija“ u najnovijoj analizi navodi da je u 2012. godini, ne računajući zaposlene u Vojsci i policiji, u Srbiji posao imalo 1.727.138 ljudi, što je 19.090 manje nego godinu ranije. Uglavnom su bez posla ostali zaposleni u preduzetničkom sektoru, njih 17.312. U Vojvodini je broj zaposlenih lane pao sa 460.588 na 447.963, u Beogradu je takođe zabeležen pad, a ostali regionu su imali rast. Zajedničko svim regionima je povećanje broja zaposlenih u državnoj upravi i smanjenje u poljoprivredi.

VOJVOĐANSKE PLATE JEDVA 330 EVRA U decembru 48.266, a u januaru samo 36.670 dinara

Da su plate sve manje i ne prate troškove života nije nikakva tajna. Ipak, podaci RZS pokazuju da je stanje i od gorega - gore jer, iako je prosečna neto zarada u januaru ove godine minimalno veća nego istog meseca lane, realno je manja 5,1 odsto. U Vojvodini je pad plata izuzetno velik jer je u decembru prošle godine prosečna zarada bila 48.266 dinara, a u januaru ove godine 36.670 dinara, što je jedva 330 evra. Tako su radnici u Vojvodini prošlog meseca zaradili oko 11.500 dinara manje nego u decembru. Decembarske zarade, ipak, nisu baš za poređenje jer se tada isplaćuju i takozvane 13. plate i drugi bonusi, ali je problem to što smo u januaru u novčanik smestili gotovo isto novca kao i u januaru 2012. godine, kada je prosečna zarada bila 35.501 dinar. U međuvremenu, plate su rasle mic-po-mic, ali su rasle da bi se sada vratile u lanjsku zimu. Ne treba biti ekonomista pa znati da se tim novcem, čak i kad u jednom domaćinstvu postoje dve prosečne plate, što je, nažalost, sve ređi slučaj, teško može prebroditi mesec. Posebno što su cene odnosu na prošlu godinu više, a tu se mogu ubrojati i komunalni troškovi i energenti.

Iznos prosečne zarade u Vojvodini potvrđuje da je ona već dugo jedna od nerazvijenijih regija u Srbiji. Naravno, razlika u visini prosečne zarade za decembar prošle godine i prvi mesec ove proistekla je i iz činjenice da su pojedine budžetske institucije i bolje firme podelile 13. platu, što je doprinelo ulepšanoj slici zarada poslednjeg meseca 2012. godine. Ipak, to ne menja pravu sliku jer je, generalno govoreći, privreda Vojvodine već dugo u veoma teškoj situaciji. Za to je potrebno samo pogledati Banat, gde je privreda gotovo na umoru i malo šta se dešava. Nažalost, slično i u drugim

delovima Vojvodine – prerađivačka industrija je desetkovana, zatvorene su mnoge firme koje su bile nosioci privrede i razvoja. Gde su sada PIK „Bečej“, „Fidelinka“, „Čoka“, „Fadip“, mesna industrija u Sremskoj Mitrovici...? Za mnoge se ne zna da li će ići u stečaj ili likvidaciju. Samo, recimo, u „Čoki“ radilo je više od 2.500 ljudi, a sada ta mesna industrija ne radi. Svaki grad u Vojvodini ima bar po dve-tri slične priče – zatvorene fabrike i veliki broj nezaposlenih.

Veliki deo odgovornosti za stanje u državi, društvu i privredi snosi Vlada Srbije, u čijim je rukama i rešenje. Izvesno je da je u našoj zemlji mnogo onih koji imaju dobre ideje, ali se samo zbog toga neće krenuti nabolje. Proteklih godina, a i sada, mnogo je stručnjaka koji govore šta treba uraditi da bi se krenulo napred, a osim priče, ništa se ne dešava. Neophodno je da oni koji vode države ukažu na realno stanje i počnu ozbiljno da se bave svojim poslom, da utiču da se promeni pristup sa sada važećeg „kako se brzo obogatiti“, na to kako proizvoditi proizvode konkurentne i na domaćem i stranom tržištu. Ne sme se dozvoliti da se novi vlasnici nekada uspešnih preduzeća ne bave poslom i da zatvaraju pogone i ne vode računa o radnicima. Da bi svima bilo bolje, svi moraju i da daju doprinos, i to mora svima biti jasno. Nedostaju nam ulaganja u privredu, a iako se ne može se reći da ih nije bilo, rezultati pokazuju da ih nije bilo dovoljno, ali i da je bilo mnogo loših koja su bila samo bacanje para, koje za te namene nemamo.

Elem, nivo standarda zaposlenih je na veoma niskom nivou i zarade su dovoljne samo za preživljavanje. To je veliki problem i vidljiv je i u privredi i u vanprivredi. Ipak, u privredi se to jasnije vide i plate brže smanjuju, a vanprivreda se finasira iz

budžetskog deficita. Zato je za popravljavanje stanja u privredi potrebno povećanje proizvodnje, nove investicije i poboljšanje izvoznih performansi. Ipak, podatke RZS-a o prosečnoj zaradi u Vojvodini treba uzeti s rezervom jer statistika ne prati sve važne parametre pa samim tim nije izvesno da su oni tačni. Za prosečnu zaradu u Vojvodini važno i što je veliki broj preduzeća s ovog područja ima sedišta van Vojvodine, pre svega u Beogradu. Uprave mnogih banaka i velikih firmi su u Beogradu, i to ima veliki uticaj prilikom utvrđivanja prosečnih zarada. Uz to, da bi se dobili kvalitetni podaci, potrebno je obraditi duži period, najmanje jedan kvartal, a ne svega jedan mesec ili dva, jer to bi moglo dati pravu sliku – da li je određeni rezultat trend ili proizvod nekog trenutnog događaja.

(GODIŠNJA) INFLACIJA 12,8%

Indeksi potrošačkih cena (inflacija) se definišu kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju. Cene ovih proizvoda i usluga u januaru 2013. godine, u odnosu na decembar 2012. godine, u proseku su povećane za 0,6%. Potrošačke cene u januaru 2013. godine, u odnosu na isti mesec 2012. godine, povećane su za 12,8%.

Cene ovih proizvoda i usluga u februaru 2013. godine, u odnosu na januar 2013. godine, u proseku su povećane za 0,5%. Potrošačke cene u februaru 2013. godine, u odnosu na isti mesec 2012. godine, povećane su za 12,4%, dok su u odnosu na decembar 2012. godine povećane za 1,1%.

ПРАВО НА МИРОВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА

Питање: Да ли запослени чији је супруг од стране свог послодавца упућен на рад у иностранство има право на мировање радног односа?

Одговор: Одговор на постављено питање зависи од врсте упућивања супруга запослене на рад у иностранство.

Право на мировање радног односа запослена може да оствари само у случају да јој је супруг упућен на рад у иностранство о оквиру међународно-техничке или просветно-културне сарадње, у дипломатска, конзуларна и друга представништва (члан 79. став 3. Закона о раду „Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05 и 54/09).

Ако тај услов није испуњен, запослена нема право на мировање радног односа. Ипак, запосленој би могло да буде одобрено неплаћено одсуство ради боравка са супругом у иностранству. Право на ту врсту одсуства запослена би могла да оствари ако је то предвиђено општим актом или уговором о раду, али неплаћено одсуство послодавац може да одобри и ван случајева утврђених тим актима, ако сматра да је то оправдано.

Треба напоменути да се наведено ограничење у погледу права на мировање радног односа (само одређене врсте послова у иностранству) односи искључиво на брачног другог запосленог, запосленом којег послодавац упути у иностранство на било које послове, по самом закону наступа мировање радног односа (члан 79. став 1. тачка 2) Закона о раду).

ПЛАЋЕНО ОДСУСТВО

Питање: Да ли запослени има право на слободне дане приликом селидбе из једног у други стан у истом месту?

Одговор: Према члану 77. Закона о рад („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05 и 54/09) запослени има право на одсуство са рада уз накнаду зараде (плаћено одсуство) у укупном трајању до 7 радних дана у току календарске године, у случају склапања рака, порођаја супруге, теже болести члана уже породице и у другим случајевима утврђеним општим актом и уговором о раду.

То значи да, ако је наведена ситуација (селидба из једног у други стан) предвиђена општим актом послодавца или уговором о раду као основ за одсуство са рада уз накнаду зараде, запослени може тражити и остварити плаћено одсуство, али ако таква ситуација није предвиђена у општем акту или уговор о раду, није могуће остварити право на одсуство.

ПЛАЋАЊЕ ДОПРИНОСА ЗА ЛИЦА КОЈА ОБАВЉАЈУ ПОСЛОВЕ ПО ОСНОВУ УГОВОРА

Допринос за осигуранике који остварују уговорену накнаду за обављање послова обрачунава и уплаћује исплатилац уговорене накнаде на терет осигураника, приликом исплате уговорене накнаде.

Према одредби члана 12. став 1. тачка 3) Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник РС“, бр. 34/03, 64/04, 84/04, 85/05, 101/05, 63/06, 5/09, 107/09 и 101/10), утврђено је да су осигураници самосталних делатности лица која обављају послове по основу уговора о делу односно послове по основу ауторског уговора, као и послове по основу других уговора, код којих за извршен посао остварују накнаду, а нису осигурани по другом основу. Такође, одредбом члана 201. став 5. наведеног закона, прописано је да допринос за осигуранике који остварују уговорену накнаду за обављање послова из члана 12. став 1. тачка 3) овог закона, обрачунава и уплаћује исплатилац уговорене накнаде на терет осигураника, приликом исплате уговорене накнаде. Одредбом члана 85. став 1. тачка 13) Закона о порезу на доходак грађана („Службени гласник РС“, бр. 24/01, 80/02, 135/04, 62/06, 65/06, 31/09, 44/09, 18/10 и 50/11), утврђено је да у групу осталих прихода који по својој природи чине доходак физичког лица спадају, између осталог, накнаде трошкова и други расходи лицима која нису запослена код исплатиоца. Према томе, с обзиром на карактер трошкова ангажованих лица која нису запослена код послодавца, допринос за пензијско и инвалидско осигурање се плаћа на накнаду за исхрану, хотелски смештај, трошкове превоза и трошкове партиципације на конгресу, који се исплаћују овим лицима када се упућују на службени пут у земљи или иностранству, на основу на коју се плаћа порез, по стопи до 22% сагласно прописима о доприносима за обавезно социјално осигурање.

(Мишљење Министарства рада и социјалне политике, бр. 011-00-00169/2010-07 од 6. марта 2012).

РЕКРЕАТИВНИ ОДМОР ЗАПОСЛЕНИХ У ЦИЉУ ПРЕВЕНЦИЈЕ РАДНЕ ИНВАЛИДНОСТИ

Појединачним колективним уговором послодавац може да утврди већа права од права и услова утврђених законом, као и друга права која нису утврђена законом, што се односи и на право на рекреативни одмор.

Одредбом члана 8. Закона о раду утврђено је да се општим актом (колективни уговор и правилник о раду) уговором о раду могу утврдити већа права и повољнији услови рада од права и услова утврђених законом, као и друга права која нису утврђена законом осим ако законом није друкчије одређено. Према томе, појединачним колективним уговором послодавац може да утврди већа права од права и услова утврђених законом, као и друга права која нису утврђена законом осим ако законом није друкчије одређено. На пример, сматрамо да нема сметњи да се средства за финансирање рекреативних одмора у циљу превенције радне инвалидности обезбеде из више извора, уколико је оснивач ЈКП „ММ“ сагласан са истим.

(Мишљење Министарства рада и социјалне политике, бр. 011-00-371/2010-02 од 4. маја 2010).

ПРАВО НА ГОДИШЊИ ОДМОР

Питање: Запослена је отишла на годишњи одмор 29. јуна 2012. године, а 6. јула исте године почела је да користи породилско одсуство. Да ли је послодавац у обавези да јој омогући коришћење неискоришћеног дела годишњег одмора за 2012. годину, имајући у виду да ће се запослена са одсуства са рада ради неге детета вратити после 30. јуна 2013. године?

Одговор: Са становишта одредаба Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05 и 54/09), ако запослена не искористи остатак годишњег одмора за 2011. годину до 30. јуна 2012. године, изгубиће право на тај део годишњег одмора и послодавац за то неће бити одговоран.

Међутим, одредба Закона о раду о року у којем запослени може да искористи остатак годишњег одмора није у складу са одредбама Конвенције бр. 132 Међународне организације рада, која се непосредно примењује (члан 16. став 2. Устава Републике Србије). Конвенција не познаје правило да се право на годишњи одмор или његов део губи ако га запослени не искористи до 30. јуна следеће године.

Министарство надлежно за рад о овом питању давало је мишљења која су на линијама решења из Закона о раду, не базирајући се на решења у Конвенцији, а судска пракса се није о том питању изјашњавала.

Према томе, уколико послодавац поступи по одредбама Закона о раду, запослена ће изгубити право на део годишњег одмора и на то инспекција рада вероватно неће имати примедби.

Ипак, будући да Конвенција има већу правну снагу од Закона о раду и непосредно се примењује, сматрамо да је исправније признати право запосленој да остатак годишњег одмора за 2012. годину искористи после 30. јуна 2013. године.

ОБАВЕЗА ПОСЛОДАВЦА ДА ПРИХВАТИ МИШЉЕЊЕ СИНДИКАТА

Мишљење синдиката о достављеном упозорењу о отказу уговора о раду запосленом не обавезује послодавца, он може али не мора да га прихвати.

Из образложења:

Послодавац је дужан да упозорење достави на мишљење синдикату чији је запослени члан, а синдикат је дужан да достави мишљење у року пет радних дана од дана достављања упозорења – члан 181. Закона о раду.

У конкретном случају, како произлази из списка предмета, тужени је, као послодавац, упозорење о отказу доставио на мишљење Синдикату.

Правилан је закључак првостепеног суда да мишљење синдиката не обавезује послодавца – туженог, који може а и не мора да га прихвати. У конкретном случају, мишљење синдиката није обавезујуће, већ је једино битно да је синдикат наведено упозорење о отказу примио тј. да је истим о наведеном отказу обавештен.

(Пресуда Привредног апелационог суда, Пжс. 380/10 од 9. децембра 2010)

DA POPRAVE OCENE ILI NEMA UTAKMICA

Dok ne poprave ocene, mladim košarkašima iz beogradskog kluba "Sava", zabranjene utakmice. U Srbiji je, bar kad je reč o sportistima, odavno iskrikljen značaj odnosa sporta i škole, pa se đacima postavlja uslov da se opredele za jedno od ta dva. U Košarkaškom klubu "Sava" se radi na tome da se takva praksa iskoreni. Dok se ne poprave ocene – nema utakmica. Ovakav, reklo bi se, nesvakidašnji potez direktora Košarkaškog kluba "Sava" iz Beograda Miloša Ristića uverio nas je da u sportu još uvek postoje ljudi kojima su deca i njihova budućnost na prvom mestu. "Ako ovi momci shvate da snose odgovornost danas za ocenu u školi, sutra na radnom mestu, u odlukama koje donose za porodicu i kada počnu da menjaju ljude oko sebe kao što se mi trudimo da menjamo njih, dovoljno je da se na taj način pokrene priča i da svako od nas pokrene ljude oko sebe, a ostane zdrav u ovom putu", kaže on. Cilj programa "Školovani sportista" je da mladi košarkaši steknu disciplinu u obrazovanju i svest o svojoj budućnosti. Program u ovom klubu je možda rigorozan, ali prema Ristićevim rečima pedagoški je potpuno ispravan i primenjuje se uspešno već dvadeset godina. Mladi igraju kao pravi tim, ali se kao tim i međusobno pomažu, ukoliko već dođe do bilo kakvog problema sa ocenama.

Neki od košarkaša već su nosioci vrednih stipendija u zemlji i svetu i uveliko rade na svojoj karijeri. Ali pogrešno sagledavanje sportske discipline sprečilo je da se veći broj mladih u Srbiji upozna sa ovim, nažalost alternativnim programom treniranja. "Bilo je potrebno da neko od korisnika sale dođe i uslika obaveštenje koje smi objavili zarad roditelja i zarad naše dece, i da to prostruji internetom i bukne kao vest. Za naše roditelje i našu decu to nije vest i to nije iznenađenje jer oni znaju da su to pravila igre", navodi Ristić. Košarkaški klub "Sava" već 20 godina radi po programu na koji su, u surovom svetu sporta, izgleda mnogi zaboravili, a koji će jednog dana omogućiti da ovi sportisti postanu kvalitetni i uspešni ljudi u svim poljima.

EU: ŽENE MORAJU DA RADE 59 DANA VIŠE OD MUŠKARACA ZA ISTU PLATU

Prosečna razlika u platama između muškaraca i žena u zemljama članicama Evropske Unije iznosi 16,2 odsto, što znači da bi žene trebalo da rade dodatnih 59 dana godišnje da bi dostigle platu muškaraca, objavila je Evropska komisija (EK). U izveštaju EK, obelodanjenom povodom Evropskog dana ravnopravnosti među polovima u pogledu finansijske naknade na poslu, koji se obeležava danas, navodi se da još dosta toga treba preduzeti na tom planu. Evropska komesarka za ljudska prava, Vivijan Reding, istakla je da je princip jednakog vrednovanja rada muškaraca i žena zapisan u evropskom sporazumu iz 1957. U izveštaju se dodaje da postoje velike razlike među zemljama članicama. U Sloveniji je najmanja razlika u platama muškaraca i žena, i iznosi samo 0,9 odsto, sledi Poljska sa 4,5 odsto, Italija sa 5,3 odsto, Luksemburg sa 8,7 odsto. Najveća razlika je u Estoniji 27,7 odsto, zatim u Austriji 24 odsto, Nemačkoj 22,3 odsto, Grčkoj 22 odsto.

EK priprema sličan izveštaj koji će biti završen polovinom ove godine, a kojim će se utvrditi u kom stepenu se primenjuje direktiva iz 2006. o jednakosti prilikom zapošljavanja kao i ravnopravnosti na poslu među polovima.

DECA KOJA DORUČKUJU - INTELIGENTNIJA

Prema navodima američkih naučnika, deca koja redovno doručkuju imaju veći IQ. Naučnici sa Univerziteta Pensilvanija u Sjedinjenim Američkim Državama (SAD) testirali su 1.269 šestogodišnje dece u Kini i posmatrali kako doručak utiče na njihov razvoj. Otkriveno je da deca koja preskaču doručak imaju niži IQ za 4,6, da je njihova veština govora manja za 5,58, a njihov ukupni uspeh manji za 2,5 od dece koja redovno doručkuju. Jedan od naučnika Cianghong Liu je kazao da je detinjstvo važan period života, kada se stiču prehrambene navike i kada se formira stil života, i da navike koje su stečene u ovom periodu, imaju uticaj na zdravlje čoveka dugoročno. Naučnici ističu da se kod šestogodišnje dece jako brzo razvijaju kognitivne sposobnosti. Oni tvrde da je upravo zbog toga doručak jako važan obrok za decu i da služi kao "gorivo" za mozak jer se ništa ne unosi u organizam tokom noći. Ovaj rad je objavljen u časopisu "Science Daily".

DOBILI KECA, A ZADOVOLJNI!

U vrednovanju škola, koje je počelo prošle godine, najslabiju ocenu dobile su, zasad, osnovne škole „Jovan Popović“ iz Suska kod Beočina i „Vuk Karadžić“ iz Tutina. Od oko 130 do sada pregledanih škola, većina je dobila trojku. Prema rečima Ilije Pešića, direktora škole iz Suska, kriterijumi za škole postavljeni su visoko i teško ih je ispuniti. Ipak, ispunili su jedan koji ih je možda i koštao neprelazne ocene. Naime, oni neguju neobičnu tradiciju. Svaki đak prvak na početku školske godine učitelju u ukrašenoj korpi doneše živog petla. U školi objašnjavaju da se takav običaj neguje kako bi deca bila vredna poput petla, ranoranioci, glasni, a jednog dana i gazde u svom dvorištu. „Jeste da smo dobili jedinicu, ali zadovoljni smo što smo za kratko vreme uspešli da ispunimo 30 odsto standarda koji su uspostavljeni pre godinu dana“ - kaže Ilija Pešić, direktor škole iz Suska. „Komisija nam je najviše zamerki našla u ocenjivanju i podršci učenicima, a ni grejanje nam nije najbolje“!

Škole koje su do sada obišle komisije tek su mali deo, jer do 2018. godine proveru treba da prođe svih oko 1.800 osnovnih i srednjih škola u Srbiji, ali i vrtići i domovi učenika. Ocenjuje se sedam ključnih oblasti, 30 standarda i 158 pokazatelja.

OLOVKA REAGUJE NA PRAVOPISNE GREŠKE

Nemačka kompanija „Lernstift“ razvija posebnu olovku koja vibrira svaki put kada oseti grešku u pisanju, a predviđa se da će najveću primenu imati u obrazovanju dece. Olovka je i dalje u fazi prototipa, a u mogućnosti je da tokom pisanja registruje greške u gramatici i pravopisu, na koje upozorava pisca blagim vibracijama. Korisnici će moći da biraju između dve funkcije: „kaligrafija“, koja obraća pažnju na oblik slova i „ortografija“, koja upozorava na gramatičke greške. Senzori koji su ugrađeni u olovku registruju način na koji se formiraju slova i prijavljuju svako odstupanje od utvrđenog pravila. Kreatori Falk i Mendi Volski su inspiraciju za ovaj patent dobili kada su svog sina počinjali da uče pisanju.

NA TINEJDŽERKE NAJVIŠE UTIČU - DRUGARICE

Na devojčice u tinejdžerskom uzrastu drugarice imaju snažniji uticaj od televizije i magazina. Iako se u poslednje vreme često govori o pogubnom uticaju medija na decu, izvor naj snažnijeg uticaja i pritiska na tinejdžerke su - njihove drugarice, pokazalo je istraživanje nedavno sprovedeno u Americi. U istraživanju čiji je cilj bio da se utvrdi da li snažniji uticaj na mlade imaju mediji ili vršnjaci učestvovalo je 237 devojčica uzrasta između deset i 17 godina, a psiholozi su pratili koliko je njihovo zadovoljstvo životom i da li pate od nekog poremećaja ishrane. Odgovarale su i na pitanja u vezi sa učestalošću korišćenja društvenih mreža, a trebalo je da se izjasne i kako sebe doživljavaju u odnosu na vršnjakinje, kada je o fizičkom izgledu reč. Ispostavilo se da devojčice koje nisu zadovoljne svojim izgledom to muči ne zbog fotki manekenki kojima ih "bombarduju" mediji, već zbog stava vršnjaka, prenosi "Dejli mejl". "Najveći uticaj na formiranje slike o sopstvenom telu u tinejdžerskom uzrastu imaju vršnjaci iz okruženja, a ne mediji. Osim toga, velikom pritisku deca su izložena i na društvenim mrežama, na kojima se "bore" za pažnju, što samo podstiče konkurenciju među vršnjacima", kaže dr Kristofer Ferguson sa Univerziteta u Teksasu koji je bio šef istraživačkog tima.